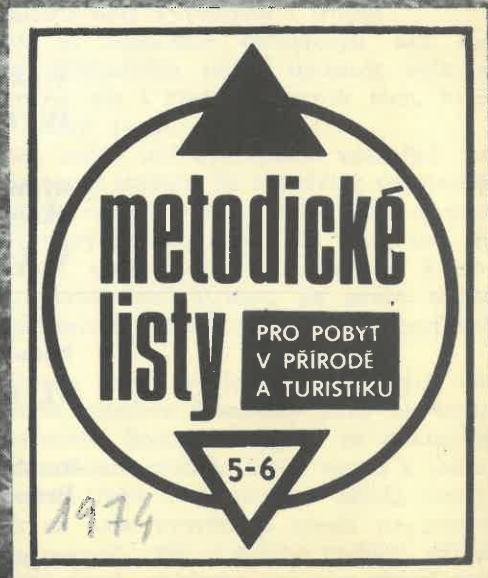




SPARTAKIÁDA 1975

DUSAN BURGET

Ve slovníku cizích slov jsem pojem „spartakiáda“ nenašel, a proto předpokládám, že i vám všem je tento pojem více než zřejmý.

Spartakiáda 1975 se bude tak trochu lišit od těch předcházejících. Český svaz turistů spolu s ČUV SSM uspořádají společnou akci pod názvem „Všichni na Čs. spartakiádu 1975“. Cílem akce je přivést aktivním způsobem tisíce turistů na Spartakiádní turistický sraz všemi možnými a výkonnostně náročnými způsoby.

Akce jsou rozděleny zhruba do šesti skupin:

I. Pěší

1. X. ročník dálkového spartakiádního pochodu „Praha – Prčice“. Tentokrát pod názvem „Nejen z Prahy do Prčice“, 17. 5. bude organizace zajišťovat MV ČSTV Praha a OV ČSTV Tábor.

2. Dálkový spartakiádní pochod „Pardubice – Ležáky“. Datum konání 23. června.

3. Hvězdicový cílový etapový pochod „Všichni na Čs. spartakiádu“

Větve:

- | | |
|------------------------------------|--------------|
| a) St. Město p. Sn. – Praha (sraz) | 18. – 23. 6. |
| b) Děčín – Praha (sraz) | 16. – 23. 6. |
| c) Domažlice – Praha (sraz) | 19. – 23. 6. |
| d) Břeclav – Praha (sraz) | 16. – 23. 6. |

Každý účastník akce obdrží diplom, účastníci absolvující celou trasu odznak. Všechny větve budou mít jednotné organizační zabezpečení.

II. Vodácké

1. Spartakiádní pádlo 30. 3. – 23. 6.

Masová náborová soutěž pořádaná ve spolupráci se svazem kanoistů ČUV ČSTV. Po splnění předepsaných kritérií obdrží každý účastník odznak „Spartakiádní pádlo“.

2. Spartakiádní splutí českých řek 17. – 24. 6.

Větve:

- a) Vltava: Vyšší Brod – Praha
- b) Lužnice: Suchdol – Praha
- c) Otava: Sušice – Praha

Akce pořádaná ve spolupráci se svazem kanoistů, přístupná veřejnosti. Účastníci obdrží odznak nebo diplom „Všichni na ČSS 1975“.

3. Spartakiádní VTZJ I. stupně na Sázavě 24. 5.

Spartakiádní vodácká soutěž.

Spartakiádní vodácká rallye na Střele 31. 5. – 1. 6.

Netradiční forma vodácké akce s možností účasti veřejnosti.

III. Cykloturistické

1. Hvězdicová cílová jízda cykloturistů „Všichni na Čs. spartakiádu“.

Větve:

- | | |
|---------------------------------------|--------------|
| a) Ostrava – Ležáky | 14. – 24. 6. |
| Slapy – Praha | |
| b) Most – Kladno (sraz) | 14. – 24. 6. |
| 2. Cykloturistická spartakiádní jízda | |
| „České kolo – Rakovnícko“ | 26. – 27. 6. |

Náročné cykloturistické putování jako propagační spartakiádní jízda v okolí srazu.

IV. Mototuristické

Cílová jízda mototuristů ve dnech 19. – 24. 6. se stanovenými povinnými průjezdy ve volitelných směrech na Prahu se splněním určených úkolů. Účastníci obdrží diplomy a odznaky „Všichni na ČSS 1975“.

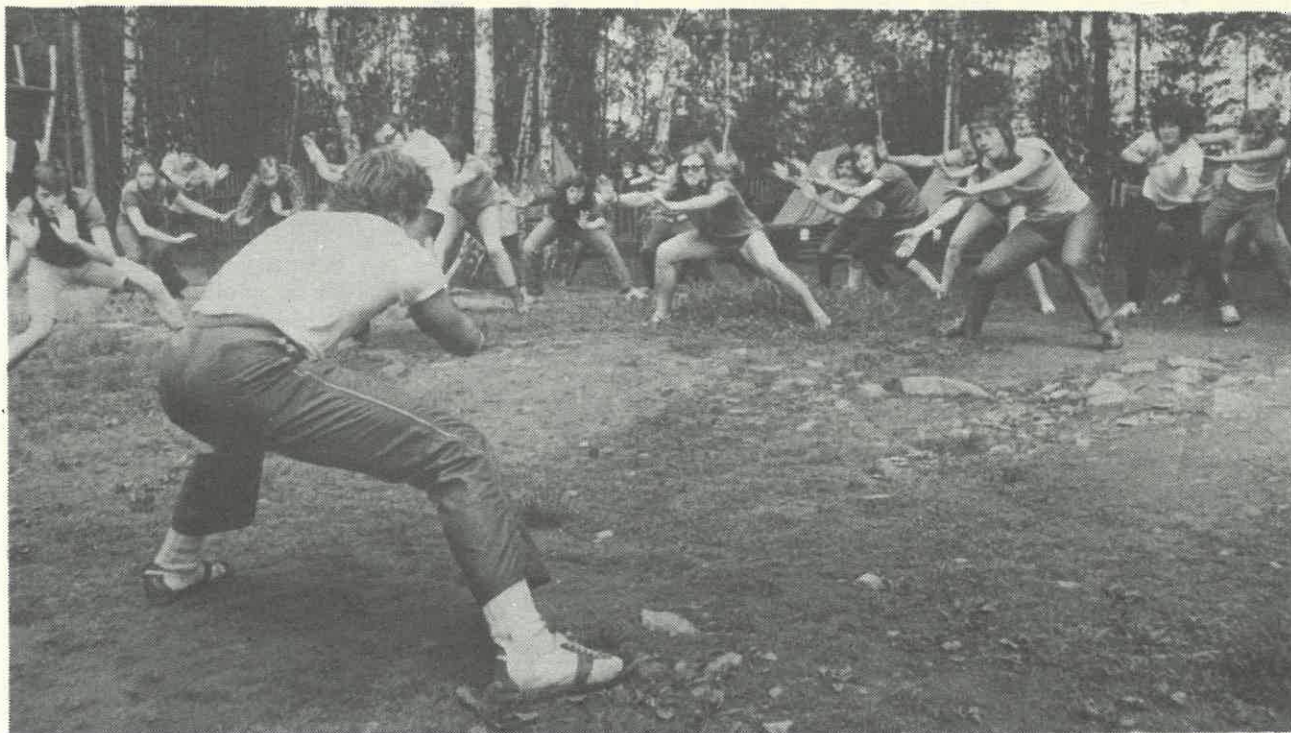
V. Lyžařské

Mládežnický spartakiádní lyžařský přejezd „Jestřebí hory – Rýcho-ry“. Akce náročného výkonnostního charakteru pro vybrané členy TOM bude zajišťována spolu s OV ČSTV Trutnov.

VI. Speciální

Spartakiádní lyžařsko-vodácká jízda Jeseníky. 28. – 31. 3. Náročná kombinovaná jízda pro vybrané členy OT TJ. Organizačně zajišťuje KTL Brno.

To je asi ve stručnosti všechno. Bližší informace vám dá čas, který se postupně navrší, anebo potom příslušné jednoty, nebo OV SSM, která budou jednotlivé akce organizovat.



GYMNASION VIGILIE

DEVÁTÁ
ČÁST

Krajina kolem „lipnické oázy“ je zvláště půvabná a plná syrových barev, a člověk když jen trochu chce najde tam spoustu tichých zákoutí, kde by se dalo o leccčems rózjímát. A přesto pobývá-li zde delší čas, zachce se mu jednoho dne opustit tento prostor vymezený kameny, lesy a průzračně čistou vodou, byť třeba jen na jediný den či jedinou noc.

Právě touha po změně byla inspirací k Vigiliím, dnes již tradičnímu podniku Gymnasionu, jehož popularita se rok od roku zvyšovala.

Vigilie představuje čtvrtinu noci, která má být strážena v bdění u ohně někde v lese. Dříve to byl obřad, kterého používali Řekové, Indiáni – Severní Ameriky a později též některé organizace Lesní Moudrosti k jakési duševní očistě. Dnes na Gymnasionu je to hra pro dospělé, jejíž smysl není zcela zanedbatelný, neboť výrazně přispívá k poznání lidské povahy, k navázání dalších přátelských kontaktů, a to způsobem zcela přirozeným.

Vigilie jsme zařazovali do programu zpravidla po prvním týdnu pobytu. Není třeba k nim žádných velkých příprav. Stačí vytypovat vhodné místo v lesích s blízkým zdrojem pitné vody vzdálené ne více jak 30–40 km od místa tábora. Dále zajistit dopravu na místo a zpět, spací pytle, event. cely, stravu na jeden večer a jedno ráno, několik seker a nezbytné hygienické potřeby. Pak už nás čeká to nejdůležitější a zároveň nejtěžší, vybrat dvojice. Pravidla Vigilií říkají, že ona čtvrtina noci musí být strážena ve dvojici event. trojici v lesích v naprosté samotě.

Zásady výběru dvojic jsou pokaždé jiné a většinou je dána možnost účastníkům rozhodnout se jakého systému použijí. Jednou je možno dát přednost losu, jindy zase volbě pomocí sociogramu. Vyzkoušeli jsme obojí a více se osvědčil so-

ciogram. Princip sociogramu spočívá v tom, že jsme požádali účastníky akce, aby napsali na list papíru jména těch účastníků nebo účastnic (vždy opačného pohlaví), se kterými by byli ochotni na Vigiliích spolupracovat.

Výsledky vzájemných voleb jsme pak zveřejnili na oznamovateli ještě tři dny před zahájením Vigilií. O den později jsme vyhlásili druhé kolo, ve kterém jsme požadovali od účastníků totéž jen s tím rozdílem, že tentokrát budou volit pouze tři. Podmínkou bylo, že zvolení musí být ze skupiny předcházející volby. Opět jsme výsledky voleb zveřejnili. Třetí kolo bylo vyhlášeno ještě týž den večer. Účastníci měli tentokrát volit již jen jednoho ze skupiny své předcházející volby. Bylo-li dosaženo v tomto třetím kole vzájemné shody, došlo k vytvoření prvních dvojic. Ti, kteří zbyli, museli volbu znovu opakovat. Došlo-li opět k dalším shodám, byly vytvořeny další dvojice. Tak se pokračovalo až do doby, než došlo k vytvoření dvojic u všech účastníků akce. V případě lichého počtu účastníků byly vytvořeny i trojice.

Sociogram je rozhodně výhodnější než los. Dává všem účastníkům nejen možnost volit si svého partnera, ale i zjistit si okruh těch, kteří mu řečeno lidově, fandí.

Problémem může být zveřejnění výsledků voleb. Často se totiž stávalo, že někteří z účastníků, ač sami volili, nebyli voleni. Fakt sám o sobě velmi nepříjemný. Znasobíme-li ho ještě tím, že jej zveřejníme, může dojít u dotyčného k nepříjemnému duševnímu stressu. Je proto nutné v těchto případech postupovat velmi obezřetně a citlivě.

Rozhodneme-li se, že výsledky vzájemných voleb zveřejníme, musíme účastníky akce na tento moment připravit. Znamená to, že se pokusíme jim vysvětlit některé příčiny, které vedou k tomu, že někdo obdrží třeba deset hlasů a někdo žádný. Pokud však se naše vysvětlení omezí na pouhé utěšování jako např. „nic si z toho nedělej, příště to bude lepší“ apod., můžeme tím více zkatit než napravit.

Každá skupina si cení jiných hodnot a vytváří si své sympatie a antipatie. Může se stát, že někdo může být členem skupiny „nesympatický“ proto, že nepodává patřičné sportovní výkony, které se ve skupině nejvíce hodnotí, což může způsobit částečné antipatie členů. A právě to se potom odrazí i ve vzájemných volbách před Vigilii. Příčina může být v klimatu akce a nikoliv v jednotlivci samotném, jak bychom se někdy mohli domnívat. Řečeno hodně zjednodušeně, „ve fóru“ může být něco úplně jiného, než na co je účastník připraven.

Samozřejmě, že příčiny mohou být i v samotných účastnících akce, v jejich chování, vzhledu apod. V tomto případě věci neobjasňujeme na veřejném fóru, ale v osobním rozhovoru s tím, koho se to týká a jen v těch případech, pokud je to nezbytně nutné.

Samozřejmě, že méně problematické je výsledky vzájemných voleb nezveřejňovat a vyhlašovat pouze ty dvojice, kde došlo ke vzájemné shodě. Zveřejnění má někdy vliv i na atmosféru ve skupině a netaktní komentář může dokonce způsobit řadu potíží, které se odrazí na celkovém výsledku akce. Nelze popřít, že zveřejnění má jistý pedagogický a psychologický význam a své kladné stránky, o kterých je však nutno být předem informován. Pozitivním momentem může být také naše rozhodnutí nechat o případném zveřejnění či nezveřejnění hlasovat ty, kterých se to bezprostředně týká a samozřejmě pak výsledek hlasování respektovat.

Máme-li za sebou výběr dvojic, pak nic nebrání tomu, aby Vigilie mohly začít. Odjížděli jsme na ně vždy v neděli odpoledne tak, abychom na místě byli nejpozději kolem 16 hodiny. Bylo potřeba připravit společný táborový oheň, dvojice si musely vyhlédnout místo ke spaní, připravit si lůžka a vykonat informační cestu po okolí. To všechno vždy zabralo minimálně 3–4 hodiny.

Po setmění byl zažehnut slavnostní táborový oheň, u kterého se převážně zpívalo. Hodinu před půlnocí se pak dvojice odebraly na místa svých Vigilii. Vigilie končily vždy mezi 7–8 hodinou ranní. Během dopoledne jsme se vraceli zase zpět na Lipnici.

Byly to právě Vigilie, které pomáhaly na Gymnasionu ulamovat hroty napětí, které díky nesmírné náročnosti programů, zaměřených na tělesnou zdatnost, stále vzrůstalo, a které většinou právě na konci prvního týdne mělo tendenci kulminovat v konfliktech. Vigilie byly odpočinkem, zažitím toho, co se v průběhu prvních dnů Gymnasionu odehrálo i školou v oblasti mezilidských vztahů. Lze je provozovat kdekoliv, ale ne kdykoliv. Na Vigilie můžeme jít pouze s lidmi, které trochu známe, kteří mají za sebou již alespoň několik dnů společného soužití.

Předpokladem úspěchu je bezpodmínečná kázeň a dodržování jisté náhodnosti při výběru partnera (losem nebo sociogramem). Za pokus stojí vytvořit místo dvojic trojice. Ve trojicích se většinou diskutuje lépe a sociální kontakt je hodnotnější.

Vigilie budou vždy experimentem, který se nám vyplatí, bude-li ovšem důkladně a s příslušným pedagogickým taktem připraven.

ALLAN GINTEL

(Příště: Skladba programu)

Foto Zdeněk Thoma

VODÁCKÁ ZIMA

ZDENĚK BOUČEK

Stejně jako pro hokejisty neexistuje odpočinkové léto a fotbalistům se natáhla sezóna přes celý rok, ani vodák — bere-li svého koníčka vážně — se neoddá sladkému nicnedělání a lenošení. Poslední splutí se ukutečňuje na konci října (často krát vidíme lodě na řece i v listopadu), a na vodu se vyrazí už v březnu, ne-li v únoru. Jsou skupinky pravověrných cákalů, které vyrazí na řeku, když táhnou ledy a symbolicky tím odkrývají vládu nezimních sportů.

Na odpočinek tedy zbývá jen listopad, prosinec, leden a únor. Jenže v těch měsících čeká na vodáka spousta práce.

STAROST O MATERIÁL

Staříčké pravidlo ukládá husarovi, seskočivšímu s koně, postarat se nejdříve o koně a pak o sebe. Platí to i o naší lase. Čím dříve opravíme loď a pádla, tím klidnější budeme přes zimu a nedočkáme se hořkého jarního zklamání — když totiž na první vodě skončíme kdesi pod jezem kvůli nezalepené staré dřevě.

Zalepíme tedy všechny díry, zalejeme začínající trhliny slabá místa vyztužíme. Prohlédneme kýl a vzpěrky, zkontrolujeme uchycení sedaček, opravíme chyty, ucha či jak se říká gumou potaženým drátům na špičce a na zádi lodi, pozornost věnujeme podlážce. Majitelé laminátových krytých lodí si ještě dají do pořádku klekačky, úchyty na kolena (zákleky) a nafukovací míče či jiné předměty, jimž se říká zajištění proti potopení. Snaživci navíc natrou loď a na před přimanolují trpaslíka.

A pozor na odlepené límce u laminátových lodí i na jejich spodní drsné okraje, které se nám v létě zadržovaly do stehů!

Pádla bývají nalomená, rozštíplá, mívají odřený kraje a rozbité kování. Nutno tedy lepit, boční hrany vyztužit a kování buď vyklepat do původního stavu nebo celé vyměnit. Kdo chce mít pádlo uzpůsobené své dlani, může si odlít speciální hlavici. Návodů je několik, jeden si vymyslel Ota Bednář z TJ ODPM Česká Lípa; věříme, že se brzo objeví na stránkách tohoto časopisu.

O údržbu volá také nepromokavý oblek na vodu. Určitě jsme jej někde roztrhli. A co rozšklebené boty do vody, nafúknutý pytel a zaneřáděný kotlík...

Velký úklid loděnice nastane až na jaře. Ještě předtím bychom však měli dát dohromady roztroušený materiál a věci uklidit na svá místa. Inventura se může uskutečnit daleko dříve.

Nové lodě se obvykle stavějí začátkem jara. K tomu je zapotřebí mít kopyto, sklotextil, pryskyřici a další potřebné maličkosti. Na jaře je shání každý; vyhneme se zbytečným komplikacím, když si uděláme náskok a všechno seženeme předem. Ostatně — proč nestavět lodě v zimě, jsou-li k tomu minimální podmínky?

Na opravu čekají krakorce, rozbité schody na loděnici a okolí budovy, poseté kusy laminátu, třísek a šňůr. Stihne se všechno uklidit na jaře? To už budou chtít vodáci radši jezdit na vodě než brigádničit na objektu.

A jak vypadá vlek? Měly by se odřezat kusy zapomenutých tepláků, promaraz ložiska kol, snad by potřeboval i znova natřít...

PRÁCE NA SOBĚ I OSTATNÍCH

Přes zimu se sbírají síly na léto. V České Lípě si každý člen oddílu vede sešit, do něhož zaznamenává, kolikrát v týdnu byl v posilovně, kolikrát v tělocvičně, kde se v zimě příjemně hrají míčové hry, na něž



není u vody čas, a také se tam zapisují návštěvy bazénu. V bazénu se jednak plave a jednak nacvičují eskymácké obraty, které jsou ve studené tekoucí vodě pro začátečníky jen těžko k zapamatování. Vodáci běhají zahalení do tepláků a čepic kolem řeky — a zejména rádi na horách na běžkách; je to snad nejoblíbenější kombinace — v zimě hory, v létě voda. Obojí je prospěšné a velmi vhodně se doplňuje.

V dlouhých zimních večerech se konečně dostaneme k tomu, abychom si prohlédli fotografie z léta, promítli filmy a pobesedovali s lidmi, kteří se dostali jinam než my. Leckdy se přitom prohlížení fotografií ukáže, že vlastně neumíme pořádně přitahovat; to je námět pro jarní cviky na vodě. Zakládají se alba, sestavují kroniky, prohlíží se mapy. Teprve tehdy získává vodák ucelený přehled o létu.

Nepodceňujeme nejruznější besedy na odborná témata, kde se mladí adepti nejvíce dovídají. Scházejme se na nich co nejčastěji. A občas se podívejme do nějaké potřebné literatury, jako je Šulcův Vodní slalom nebo i Příručka táborníka. Především v zimě do sebe nutno dostávat odborné vědomosti a vyplňovat mezery, na něž jsme v létě narazili.

Nutnost nám zřejmě nadiktuje upravit klubovnu, abychom se měli kde scházet. K příjemnému prostředí patří krb, obrázky na stěnu i nejruznější vyřezávané maličkosti atd. Zkuste si na ně udělat čas v zimě.

PŘÍPRAVA DALŠÍ SEZÓNY

Než se někam vyrazí, musí být jasno, do jakých podmínek se vlastně výprava řítí a co všechno potřebuje. Letní zahraniční cesta se začíná organizovat v zimě. Čím důkladnější je příprava, tím klidnější bývá putování.

Vytipovat oblast, do níž se pojede — ujasnit si smysl akce — získat co nejvíc informací — stanovit předběžný hrubý program — sepsat materiální zajištění — zvolit míru obtížnosti a tím i okruh zájemců —

předběžně přidělit každému osobní úkol — určit, co obstaráme sami, co si vypůjčíme, co koupíme — kolik všechno bude stát a kde se seženou peníze (jakých brigád se zúčastní vodáci a kolik si musejí vydělat) — sehnat mapy, turistické průvodce, odbornou literaturu — předem si obstarat pas — dopsat důležitým institucím... To je jen částka starostí, které má v zimě vedení pořádného oddílu. A to si víceméně povídáme jen o hmotném zajištění.

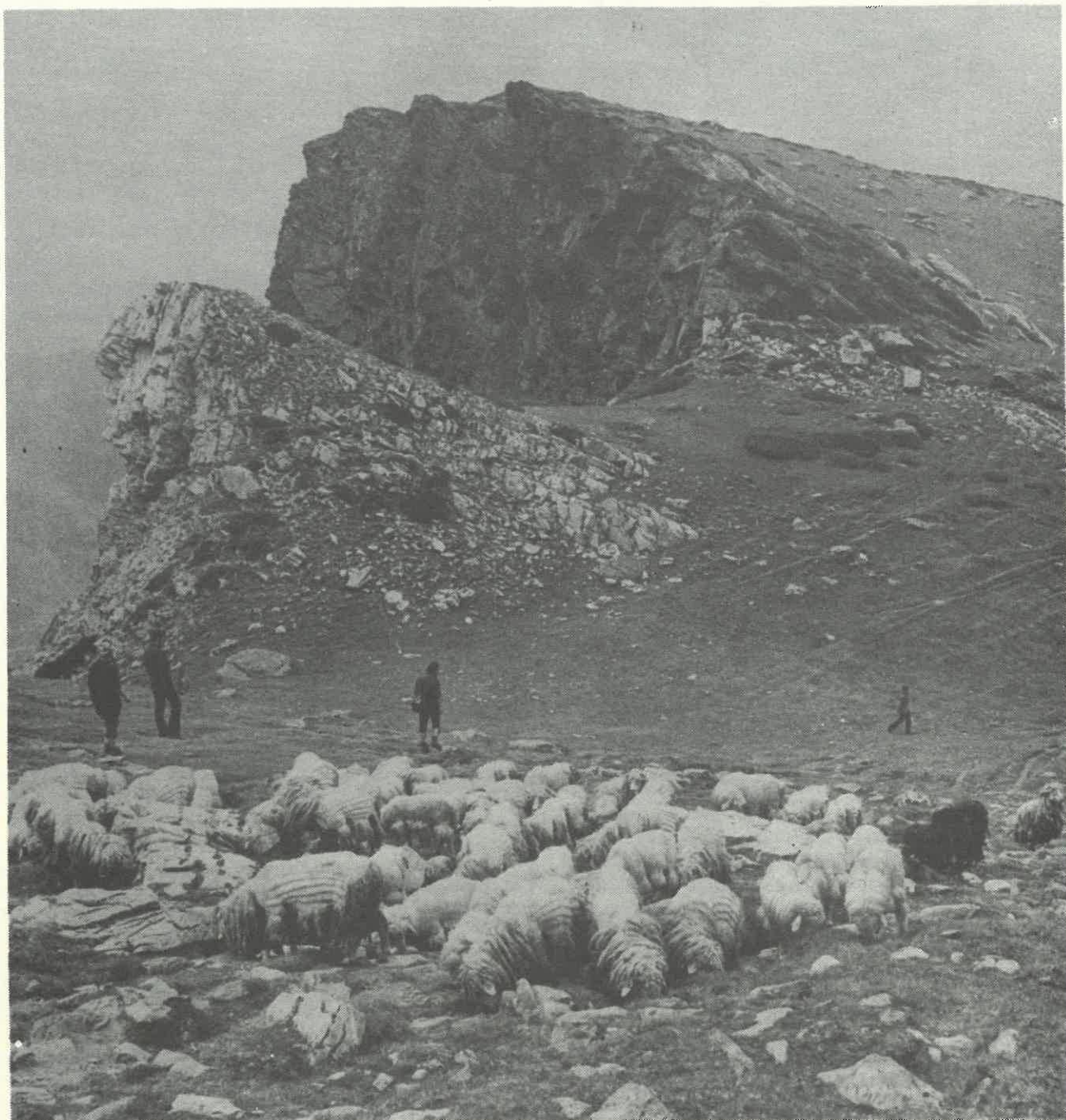
Důležitou, často zanedbávanou složkou je taktická, psychologická a jiná příprava. Od počátku by měli účastníci vědět něco víc o zemi či oblasti, do níž vyrazí — a to se týká i takových věcí, jako je státní zřízení, hospodářská charakteristika, mládežnické organizace, turistické zájmovosti atd. Čím více budou vědět o zemi či krajině, tím hlubší a obsažnější budou jejich zážitky.

Každý psycholog dosvědčí, jak důležité je sestavit správnou partu. Naprosto nutně platí toto pravidlo v extrémních podmínkách, kde se obnažují charaktery. Když už bude v sestavě typický rejpal, kterému se nic nelíbí, musí mít jako protiváhu nejméně jednoho klidného, rozumného, nevzrušivého člověka, který ho dokáže pacifikovat. Je výhodné, kdy se protikladné rysy povah doplňují a nejsou v rozporu, vyplatí se vybírat lidi se stejným naturelem, zájmy, podobným druhem humoru a přibližně shodnými reakcemi v určitých situacích.

V zásadě — ať už jsou uchazeči jacíkoli, každý z nich musí být pro výpravu přínosem. Musíme vědět, v kterém okamžiku ten přínos zužítkovat a hlavně umět jeho přednosti využít, nenechat zakopané hřivny po celý čas skryté. Ale to už je záležitost léto...

Nicméně se léto zeptá, co jsi dělal v zimě. A nezáleží ani tak na formulaci odpovědi, jako na skutečích, jejichž hodnota se s postupujícími jarními a letními měsíci zvětšuje řadou geometrickou.

Foto František Dostál



PO STEZKÁCH POHOŘÍ PROKLETIJE

„Necu biti rob svojej prtljage“ je věta z konverzační příručky pro Čecha v Jugoslávii (oddíl: Rozmluva s nosičem) a znamená to „nechci být otrokem svých zavazadel“. V této malé knížce vydané v roce 1910 je ještě řada dalších rozkošných vět jako třeba „nemám už mnoho paněz, budu muset vrazit něco do zastavár-

ny“, nebo „jedno pivo, ale rychle“ a tak jsme je s radostí používali.

Nechtěli jsme být sice otrokem svých zavazadel, ale co se dalo dělat, když jsme chtěli podniknout čundr po horách Prokletije ležících v Jugoslávii na hranicích s Albánií. Představa narvaného batohu nabyla těsně před odjezdem konkrétních podob, hlavně pro množství zásob, které jsme hodlali při pochodu zkonzumovat, i pro další propriety, bez nichž se civilizovaný člověk v pustině neobejde.

A pak jsme se jednoho dne ocitli ve vlaku jedoucím do Bělehradu a šťastně skončili ve městě Peči, odkud už jsme černý masiv Prokletije zahlédli. Byli jsme bohatí o zkušenost, že se vyplatí kupovat si železniční jízdenky přímo v Jugoslávii, protože to přijde asi o polovinu levněji, než jaké jsou sazby ČSD. A také jsme přišli na to, že spolehlivější, rychlejší a ještě levnější je v Ju-

goslávii cestování dálkovými autobusy, protože jejich síť je opravdu rozsáhlá.

V Peči jsme navštívili turistický oddíl Planinarsko društvo Dėrovica (ulice Ivo Lola Ribara 3, porady od 17—20), abychom se dozvěděli něco o možnosti přechodu Prokletije, o nejhezčích místech a hlavně koupili si solidní mapu 1 : 75 000, kterou družstvo vydalo. Věděli jsme toho o Prokletije dost málo. V družstvu nám poradili nástupovou cestu, věnovali mapu, pohostili pivem a pak vyprávěli o „svých“ horách, které poznali nejen jako turisté, ale i jako partyzáni za druhé světové války.

Prokletije je jedno z nejrozsáhlejších pohoří v této části Balkánu. Největší a nejdívočejší část je ovšem na straně Albánie, kde je také nejvyšší hora Majae Jezerce 2694 m n. m. Jugoslávská část Prokletije dosahuje nejvyššího bodu štítem Dėrovica 2656 m n. m. a lze ji rozdělit

na dvě nestejněměrné poloviny. Část ležící na území autonomní oblasti Kosovo v jižním Srbsku má charakter našich Fater, po případě Roháčů a menší část ležící na Černé Hoře může připomínat Vysoké Tatry s lesnatým podhůřím. Je tu spousta jezer, hluboké doliny, krásné říčky, horolezecké a lyžařské terény. My jsme ovšem mířili především do oblasti nejvyšší hory Děrovice, která leží poněkud vysunuta na stranu pohorí ke Kosovu.

Klášter Visoki Dečani, kde je kempink i hotel, je jakýmsi východiskem cesty na Děrovicu. Začíná tady značková stezka a monastýr sám stojí za důkladnou prohlídku. Pochází ze 12. století a uvnitř jsou cenné a dobře zachované fresky s výjevy z církevního života. Jsou zde i obrazy znázorňující Krista a další postavy v podivných létajících strojích, jak o nich píše ve své knize Dániken.

Po třech kilometrech stoupání prašnou cestou jsme narazili na závoru, kde před dřevěnou boudou seděl chlapík v bílé vejčité čepičce a čistil pušku. Přesvědčil nás, že by bylo hloupostí šlapat do hor po svých a ujistil, že co nevidět musí přijet nějaký nákladák pro dříví. Strávili jsme hodinku v čilé konverzaci a pochytili spoustu albánských slov. Většina obyvatelstva v horách je totiž albánské národnosti. Pak přijel vůz a řidič usilovně vrtěl hlavou, když mu strážný cesty vnucoval naši partičku. Teprve za chvíli nám došlo, že podobně jako Bulhaři, i Albánci vrtěním hlavy naznačují souhlas a vylezli na plošinu. Po úzké a vymleté stezce, kde nákladák hrozivě balancoval nad propastí, jsme vyjeli asi do výše 1500 m n. m. a odtud už šlapali zase po svých. Připojila se k nám skupinka dětí, která tu trhála podivné bylinky označované jako planinský čaj. Za kus čokolády se nám podařilo otep čaje získat a večer jsme si pochutnávali na výborném, trochu mateřídouškovém nápoji. Parta dětí s námi šlapala do hor (po pravdě řečeno byly asi tak třikrát rychlejší než my) a zprvu jsme nemohli pochopit, co tam nahoře budou takhle navečer pohledávat. Pochopili jsme, až když jsme spatřili první katun.

Už dole při konzultacích v turistickém družstvu jsme se podívovali, že je na mapě naznačeno spousta boudiček. Bylo nám vysvětleno, že jsou to katuny — salaše. Ovšem netaušili jsme, že tyto salaše budou tak velké. Už od nepaměti vyhánějí lidé z podhorských vesnic na začátku léta stáda ovce a krav do hor na zelené pastviny nad hranicí lesů. Vznikají tu celé kamenné vesnice osídlené na tři čtyři měsíce. Bydlí zde především starší lidé a pak děti, které užívají romantických prázdnin. Střední generace zůstává dole a obdělává pole. Život na horách v kamenných chatrčích se může zdát primitivní, ale katunů je tady spousta a nikdy není dál od jednoho k druhému více než jeden kilometr. Nahoře je kupodivu poměrně teplé podnebí a pokud jde o jídlo, je ho dostatek. Ovce dá sýr i maso, v malé peci se peče chleba a všudypřítomné slepice poskytnou vajíčka. Lidé jsou zde úžasně pohostinní, ostatně jako všichni horalé a neustále nám nabízeli kyselé mléko, sýr nebo chléb, popřípadě i nocleh. Teď jsme



Táboření pod Saracem

pochopili, proč se v turistickém družstvu usmívali nad našimi bátohy narvanými konzervami. Oni chodí do hor na lehko a stravu si v katunech kupují.

Poblíž katunu Pločica leží turistická chata. Mohli jsme si dole půjčit klíče, ale to bychom se museli vracet stejnou cestou a tak jsme přenocovali ve stanu a pod širákem. Ráno jsme si šli do katunu uschovat přebytečnou bagáž, protože jsme leželi na Děrovicu. Starý bača se málem urazil, že jsme spali venku a ne u něho v chatrči a poslal nám alespoň svého synovce jako horského vůdce. Značení stezek v Prokletije je totiž velice záluďné. Dokud jdete po jednoduché rovné stezce, narazíte na kulatý terčík s červeným středem každou chvíli. Když se však stezka lomí, nebo rozvětňuje, značky záhadně mizí, jakoby se do země propadly. A terén tu je velice členitý, daleko členitější než ukazovala naše, jinak dobrá mapa.

Jedenáctiletý horský vůdce Riza šel v saku a gumových topánkách bez vzorku a ze srbštiny si osvojil zvláště slovo „hajdy“. Přes silnou snahu jsme za ním pár set metrů zaostávali a byli v pokušení se zeptat, jestli jedna hodina má v Jugoslávii taky šedesát minut, nebo víc. Zatím všechny údaje o časové vzdálenosti, které poskytli domorodci, se nám protahovaly na dvojnásobek. Libovali jsme si, jaké je pěkné počasí a sotva vylezli na vrcholek, přišla mlha. Co nadělalš...

Když jsme se opět odpoledne vrátili ke katunu, seděl bača na strání a pásil ovce. Ptali jsme se ho, doufaje v jeho zkušenosti, jestli neví, jaké bude zítra počasí. Stařec chvíli koukal na oblohu, kde se honily podezřelé mraky a potom povídá: „To nevím. Nevzal jsem si sem nahoře tranzistorové rádio a tak nevím, jaká je zítřejší předpověď.“

Abychom odškodnili našeho horského vůdce za trápení při výstupu





Jeden z katunů na stráních Prokletije

a trpělivost, se kterou na nás co chvíli posečkal, připjali jsme mu odznak tábornické školy a jeho strejda nás na oplátku pozval do své chatrče.

Byla to typická salaš, jako všechny domky v katunu. Kamenitá ohrada až do výše jednoho metru s neucpanými dírami, střecha z dřevěných kůlů, přes které byly přehozeny kusy igelitu. Udusaná podlaha s ote-

vřeným ohništěm, čtvercová maxi-postel pro šest, sedm lidí. Poličky s otevřenými dížkami s mlékem a sýrem, nízký stolek — to bylo všechno. Zakousli jsme se do ovčího sýra, zapili kyselým mlékem — pro městského člověka úplná hostina. Vzhledem k dalšímu popíjení mléka u jiných katunů jsme ovšem zácpou po dobu túry netrpěli. Ale důležitá tady byla především pohostinnost,

bezprostřednost a laskavost všech lidí na horách, které jsme tu potkali. A to byl — mimo krásné a divoké přírody snad nejsilnější a nejhezčí dojem z jugoslávských hor.

A teď několik drobností, které mohou být užitečné všem, kdo do Prokletije pojedou.

Táboření je možné téměř všude, travnaté planinky zvou k odpočinku. Dobré je to i s dřívím na oheň — roste tu nízká jalovcová kleč, jejíž odumřelé větve dávají kupodivu silný žár.

Mohlo by se zdát, že horší situace bude s vodou, ale stačí se pustit pár desítek metrů pod hřeben, abyste v nějakém zářezu našli větší či menší pramen.

Na hřebenech bylo překvapivě teplé počasí. V noci ve výši nad 2000 metrů se dá spát jen ve spacím pytli. Snad za to může blízkost moře...

Ještě v Praze jsme byli varováni, že se na Prokletije vyskytuje neobvykle velké množství zmijí. Nesli jsme proto sebou hadí sérum. Ve skutečnosti jsme pak viděli jen jeden exemplář. Sami horalé tvrdili, že jich tu moc nebývá. Za to nás strašili četnými medvědy... Ale to je, myslím, jen taková povídačka. S medvědy mne strašili domorodci na Sibiři, v Japonsku i ve Finsku a v životě jsem ještě mšou v přírodě neviděl. Při jugoslávské lovecké vášni to tu asi moc medvědů nepřežilo. Na Prokletije se mně zdáli nebezpečnější volně se potulující a nikterak plaší koně, kteří mohou v no-

Katun pod Poločicou



ci stoupnout bivačujícímu turistovi na obličej.

Na katunech se opravdu dá leccos koupit: chléb, mléko, sýr, vajíčka a často odmítají horalé jakoukoliv úhradu. V tom případě je vhodné mít sebou drobné dárky, nejlépe snad české cigarety nebo lukvový tabák, protože tu vládne zvyk balení cigaret do papírku. Voňavá Amfora zde měla úspěch...

Nejhezčí túra ve východní části Prokletije začíná u monastýru v Visokim Dečani a vede přes chatu Pločicu na Děrovicu, odtud zpět na Pločicu. Dále do doliny Boks. travězem po svazích Ropsu na sedlo Bogčes (2103 m). Zde je možné odbočit na horu Hrid (2358 m), pod kterou leží hezké jezero Ridsko a odtud do města Plavu v dolině. V opačném případě se z Bogčesu pokračuje hřebcovou přes Pasji Vrh na Starac (2426 m), odkud je vůbec nejkrásnější pohled na tuto část Prokletije. Ze Staracu se dá podniknout další varianta cesty přes skalnatý hřeben Nedžinatu až na turistickou chatu Bjeluhu, nebo se dá jít přímo na sedlo Čakor, ve výši 1849 m n. m. Popsaná trasa bez variant je totožná s cestou, kterou jsme podnikli my za čtyři dny. Daleko výhodnější je ovšem absolvovat túru obráceně, začít na sedle Čakor, kudy prochází silnice z Peče na Černou Horu a kam se dá vyjet autobusem. Navíc je na Čakoru dobře zásobená prodejna potravin. Čtyřdenní cestu si můžete prodloužit několika variantami túr v oblasti Děrovice, kde je mnoho hezkých dolin s plesy a kde se dají podnikat i horolezecké výstupy. Všechny značené turistické stezky se vyhýbají albánským hranicím, do jejichž blízkosti se prý nesmí.

Kdo by chtěl jet do Prokletije jenom za ležením, měl by navštívit

oblast zvanou Karanfil, ležící už ve východní části, na Černé Hoře u městečka Gusinje. Má charakter našich Vysokých Tater, nejvyšší hora je Velikí Vrh 2480 m, severní stěny jsou členitější a náročnější, v dolině Grbaja stojí turistický útulek. Blíží informace obdržíte v Planinarském družstvu v Gusinji.

A ještě bych rád doporučil vděčnou cestu do oblasti Komovi, která leží už jaksí na vystrkově v západní části Prokletije. Z nízkých zalesněných kopců okolo 1700 m n. m. tu najednou vyrůstají dva impozantní, skalnaté a bohatě členěné štíty: Kom Vasojevički (2460 m) a Kom Kučki (2484 m). Oblast je opět lehce přístupná — autobus z Andrijevice na Kolašin vás vyveze na sedlo Trešnëvik do výše 1550 m, odkud se jde pod Komovi necelé dvě hodiny. Kom Vasojevički (který můžete obdivovat na obálce tohoto čísla) je přístupný i bez lana, při túře na Kom Kučki je lépe být jištěn. Z vrcholů je pohled jak z nízko letícího letadla na planiny okolo i na skalnaté štíty v Albánii. Při túrách vám ochotně poradí a snad i doprovodí, mladíci z katunu pod Komovi. Jen se s nimi nepouštějte do šachů! Sehráli jsme tři hry a hanebně prohráli 3:0.

A na závěr, ale i ve snaze, aby v tomhle povídání bylo více metodického a pokud možno i nového, chtěl bych se zmínit o tábornickém vybavení, které jsme sebou měli.

Jarda s Bohunou spali ve speciálně ušitém stanu (viz foto). Na zakázku TJ TAK tento „sarkofág“, neboli „psí boudu“ vyrobil Javoz v Jablonci n. N. asi za 500 Kčs. Stan je v nejvyšším místě vysoký 120 cm a snižuje se až na výšku 60 cm. Zároveň se od vchodu zužuje ze šířky 110 cm asi na 70 cm. Délka je

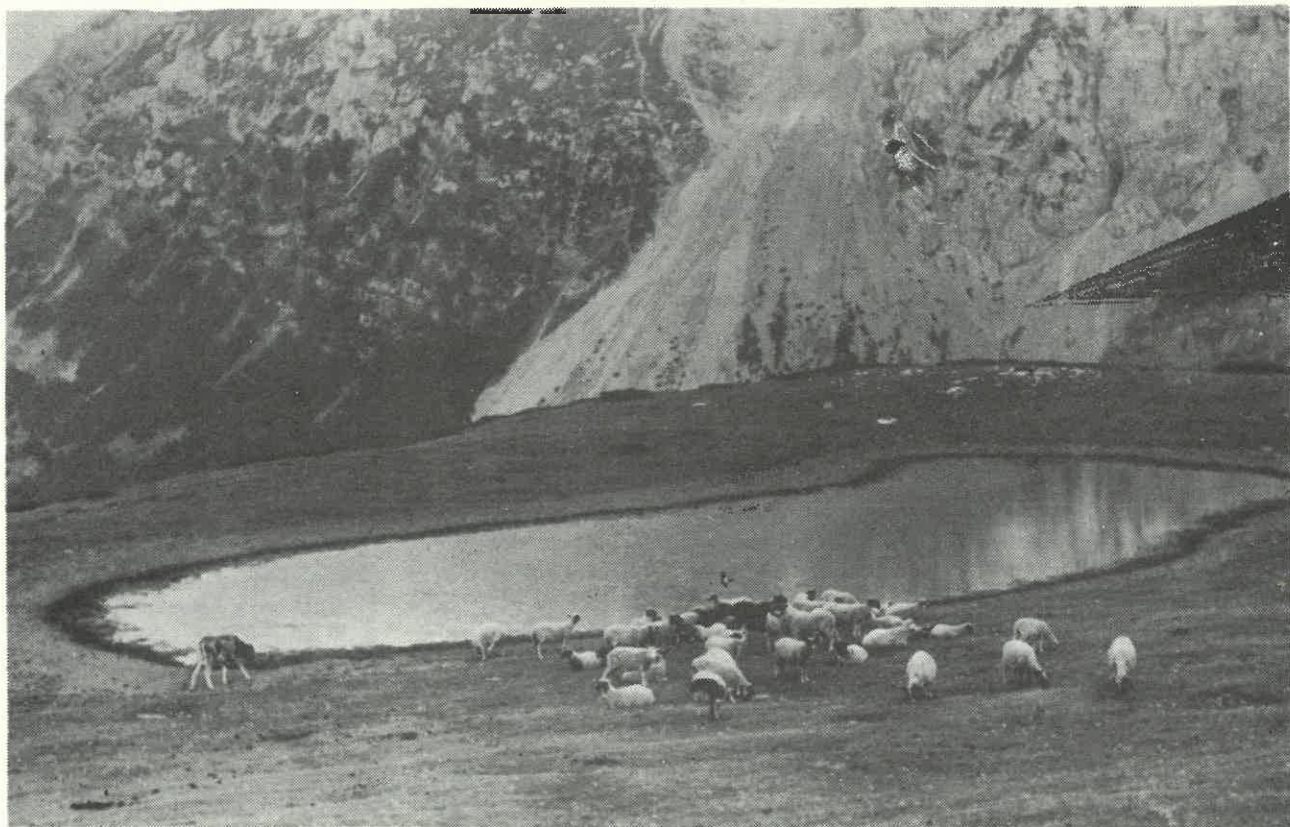
210 cm a mohou v něm přebývat dva ne příliš nároční lidé. Nespornou a hlavní výhodou je ovšem nízká váha: 2,90 kg. Je to ideální stan pro pěší turistiku a škoda jen, že gumovaná podlaha se nedá nahradit nějakým ještě lehčím druhem materiálu.

Prťákovi a mně se i těch 2,90 kg zdálo mnoho a tak jsme pohlídali střechou nad hlavou. Nocleh pod širákem může být však nepříjemný, dá-li se do deště. Většina současně vyráběných speciálních pytlů není příliš dobře impregnována. A tak jsme přišli na to, že v prodejnách zahrádkářských potřeb se prodává dvojité igelitová fólie. Dva a půl metru této roury o průměru asi 80 cm přijde na sedm korun a váží přibližně 40 kdg. Přitom tato fólie je i dosti odolná vůči natrhnutí. Za dobrého počasí se na ní dá dobře spát, za deště si jednoduše i s batohem vlezete dovnitř. Závadou je pouze, že pára při oddychování se usazuje na stěnách fólie a zamáčí vám mírně spacák. Ale jako nouzové řešení při prudkém lijáku neznám nic lepšího.

Když jsme o týden později leželi v mačkanici opékajících se naháčů na pláži Jadrana, vzpomínali jsme vděčně na pohoří Prokletije a svérázných lidí, které jsme tak potkali. Zdálo se nám, že to přece jen na těch horách bylo lepší a že bychom asi raději zase dělali otroka svému batohu, než se nečinně povalovali na horkých oblázcích. Vždyť to moře, to je jenom taková slaná louže, ale hory — to je přece něco !!!

Text i foto ZDENĚK THOMA

Jezírko pod Komovi



VELKÉ OSOBNOSTI Z HISTORIE NÁVRATU ČLOVĚKA K PŘÍRODĚ

1. ČÁST

Pobyt člověka v přírodě spojený s procesem jeho výchovy můžeme sledovat již od prvobytně pospolné společnosti. V té době byl koncentrován především do různých hor napodobujících existenční pracovní procesy člověka prvobytně pospolné společnosti, jako např. lov, bitvy dospělých, tance, náboženské obřady a různé zkoušky zdatnosti mladých lidí. Tento proces byl organicky svázán s výchovou volních vlastností, potřebných prvobytně pospolnému člověku v jeho boji s přírodou a nepřáteli.

Zvláštního rozvoje zejména fyzické výchovy v úzkém spojení s přírodním prostředím bylo dosaženo ve společnosti otrokářské, především ve starém Řecku a Římě, kde výchova člověka dostala charakter státního systému výchovy mládeže k pěstování občanských povinností a vojenské služby.

Středověká feudální společnost, zejména první období středověku, v souvislosti s hlásáním asketismu a zdůrazňováním života posmrtného, odvádí člověka od radosti ze života, od fyzického rozvoje, učí ho opovrhovat světským životem a obecně ho vzdaluje i přírodě.

14. a 15. století však přináší rozvoj obchodu a řemesel a ob-

jevují se první stopy kapitalistické výroby v Itálii, Francii a Anglii. Přelom 15. a 16. století je pak spojen s velkými zeměpisnými objevy, které rozbily hranice starého světa a je začátkem rozkladu feudalismu. Nastává rozkvět věd, literatury a umění, nastává proces obrozování — renesance.

Renesance přináší nadšení pro přírodu, optimismus, radost ze života a víru ve vysoké poslání člověka. Rodící se buržoazie tím zdůrazňuje ve svém boji proti feudalismu kult zdravého činného člověka radujícího se ze života, zavržení středověkého asketismu a pozornosti na život posmrtný. Tak vzniká i nový světový názor — humanismus¹⁾. Období renesance a humanismu vrací člověka přírodě, věnuje velkou pozornost tělesné výchově, kterou středověk opovrhoval a proto i pohled zpět do historie pobytu v přírodě nás musí zavést až k velkým postavám a myslitelům období renesance, jimiž začíná náš výčet velkých osobností, souvisejících s historií pobytu v přírodě.

Dále uvedené charakteristiky některých osobností jsou velmi stručné a nevyčerpávají ani zdaleka počet těch, kteří se z různých směrů o návrat člověka k přírodě zasloužili. Zejména v posledním století je pominuto mnoho osobností (R. Kiplin, J. Verne, Jack London aj.), kteří vesměs nepřímo působili na návrat člověka k přírodě.

Zcela je pominut vývoj a odraz jednotlivých osobností a jejich učení v naší zemi, který by vyžadoval samostatného zpracování (dr. M. Tyrš, Miloš Seifert, Prokop Koudela, Jar. Štych, Luisa Landová-Štychová, dr. Vrbenský, Géza Včelička a řada dalších osob).

VITTORINO DA FELTRE (1378 — 1446)

Italský humanista a pedagog. Na žádost vévody z Gonzagy, aby vedl výchovu jeho dětí, vybudoval v roce 1424 svéráznou školu. Umístil ji v paláci za městem, na břehu jezera mezi sady a dal jí jméno Casa Gioiosa — Dům radosti. Prvý vyzdvihl a prakticky uskutečnil požadavek, aby ovzduší a prostředí školy bylo radostné a přitažlivé pro děti. Přepychové zařízení paláce dal odvést, snížil počet služebnictva, aby mohl provádět výchovu ke střídmosti, proti přepychu a nevázanosti tehdejší aristokracie. Okrášlil stěny školy freskami zobrazujícími dětské hry a vybavil ji prostým a půvabným nábytkem. Jako humanista kladl na první místo výchovu mravní, odstranil ze školy v té době obvyklé tělesné tresty a byl prvním, kdo zavedl žákovskou samosprávu. Vyzdvihl tělesnou výchovu, zdůraznil význam otužování, vycházky do přírody a výchovu osobním příkladem.

V jeho učební osnově zaujímaly významné místo starověké jazyky, řecká a římská umělecká literatura a matematika, jejíž přednášení bylo provázeno názornými pomůckami a pozorováními v přírodě. Současně s mnoha novými moderními prvky výchovy mělo ovšem i náboženství v jeho výchovné práci významné místo, neboť se psala data počátku 15. století.

Za svoji pedagogickou činnost je nazýván „prvním učitelem nového věku“.

FRANÇOIS RABELAIS (1495 — 1553)

Franouzský spisovatel, kněz, čelný představitel renesanční literatury. Vystudoval dále medicínu, topografii, archeologii, antickou filosofii a právní vědy. Stavěl se skepticky k dogmatům církve, ostře odsuzoval náboženský fanatismus, a to jak katolíků tak kalvinistů.

V roce 1532 vyšla od něho anonymní kronika, vyprávějící o příhodách dobrého obra Gargantua, podle francouzské lidové tradice. Rabelais rozpracoval dále pokračování této kroniky na příhodách jeho syna Pantagruela. Satiricky v ní šlehal další svět, bojovně vystupuje proti tehdy všemocné církevní scholastice*) a potvrzuje nové humanistické světové názory, dává vyznít své touze po sociální spravedlnosti. Vysmívá se líceměrnosti duchovenstva. Je zaměřen nejen proti feudálnímu světu, ale i proti rodící se buržoazní společnosti. Ve svém románě vyhláší velkou lásku k životu, přírodě, k člověku a jeho svobodě, vyhláší, že člověk byl přírodou vytvořen pro svět, pro radost, pro mír a ne pro války.

¹⁾ Humanismus je literární a ideové hnutí, dovolávající se lidství jako nejvyšší hodnoty. V dějinách měl různou třídní podstatu a zaměření. Humanismus 15. a 16. století v boji proti náboženské feudální ideologii obnovoval především ideál antického člověka, v kterého souvislosti hlásal i obdiv k životu a k přírodě. Vesměs se uplatňoval v literatuře.

Naproti tomu humanismus buržoazie na přelomu 19. století vystupoval převážně v etické formě a jeho programovým základem byla snaha o otupení třídních rozporů, hlásáním všelidské morálky. Dnešní, socialistický humanismus je pak spjat s bojem dělnické třídy za likvidaci vykořisťování člověka člověkem, za konečné osvobození lidstva od jakéhokoli útisku, za vybudování komunistické společnosti.

*) Scholastika — je obecné filosofické označení středověké nábožensko-idealistické filosofie, opírající se a omezující se v podstatě na církevní dogmata a učení tzv. svatých otců a používající zásad čisté logiky k vedení obsahově naprosto nepodstatných a nesmyslných diskusí. Populárně lze říci, že jde o školometskost a formalismus ve vědě a výchovné práci a papírovou nezažitou povrchní vzdělanost.

Ve výchovné oblasti viděl Rabelais cíl v harmonickém rozvoji všech fyzických a duševních schopností člověka cestou výuky antické kultury a přírody. Ve svém románě ukazuje, jak učitel nového typu — Ponokrates, převychovává Gargantia, dále proces výchovy jeho syna Pantagruela a vyzdvihuje humanistické požadavky v oblasti výchovy. Velký význam přikládá fyzické výchově, rozumové výchově, rozumným zábavám a vycházkám. Do popředí staví pozorování přírody, návštěvy řemeslnických mistrů a exkurse různého druhu. Základní výchovnou melodou jsou mu besedy učitelů s žáky, základem správné výchovy pak náboženství a tvořivý pracovní život.

Víra v konečné vítězství rozumu a spravedlnosti a v mohutné síly lidu mu pomáhala v jeho tvůrčí práci i životě v podmínkách ostrého pronásledování ze strany inkvizitorů i kněží. Svoji představu o šťastném životě vyvrcholil dokonce v utopii o opatství Thelema. Hrdinové jeho románu — humanitní králové — nachází své přátele uprostřed prostých lidí. Jeho pětidílný román Gargantua a Pantagruel je jedním z literárních děl charakterizujících epochu renesance, s níž je spjata hluboce svým smyslem i významem. V hlubokém rozboru typických jevů své doby projevil se plně jeho realismus, který dosti ovlivnil i následující rozvoj francouzské i světové literatury.

MICHEL DE MONTAIGNE (1533 — 1592)

Francouzský renesanční filosof a pedagogický myslitel. Především ve své knize „Eseje“ z roku 1580 podal kritiku scholastické učenosti. Odsoudil dogmatismus ve vyučování a stanovil zásady výchovy tvořivého člověka, který se řídí rozumem.

Vyhlásil právo „pochybovat“ (ve smyslu pravdivosti dogmat katolického náboženství) a proto jeho kniha byla zakázána Ludvíkem XIV. a papež ji dal do klatby.

V pedagogice požadoval vedle duchovního vzdělání i tělesnou výchovu a úzké spojení celé výchovy se životem.

JAN AMOS KOMENSKÝ (1592 — 1670)

Vynikající český pedagog, filosof, polyhistor, jazykovědec, kartograf, zakladatel moderní pedagogiky a hlavní představitel české kultury 17. století, politický mluvčí pobělohorských exulantů. Studoval universitu v Herbornu a v Heidelbergu učil od roku 1614 na bratrské škole v Přerově, od roku 1618 duchovním správcem ve Fulneku. Při řádění protireformace v Čechách (po bitvě na Bílé Hoře) se skrýval u svých šlechtických přátel. V roce 1628 odešel natrvalo z vlasti do polského Lešna, s přestávkami v Anglii, Švédsku a Uhrách. Po roce 1656 odchází do Amsterdamu, kde i umírá. Pohřben je v blízkém Naardenu. Býl posledním biskupem Jednoty bratrské.

Z potřeb domácího školství vyrostl jeho návrh demokratické školské soustavy [jednotné i obecné], podaný v díle „Česká didaktika“ z roku 1632. Své pedagogické zásady

uplatňoval i v dalších dílech (Brána jazyků otevřená — 1631, Svět v obrazech — 1658, Sebrané spisy vychovatelské — 1657 aj.).

Východiskem poznání jsou mu smysly, ale paralelně i rozum a zjevení. Zabýval se plánem zpracovat souhrn lidského vědění, vševědu (pansofii), jejíž realizaci hodlal převychovat celé lidstvo a dosáhnout tak nápravy lidských věcí. Usiloval o trvalý mír a bratrství mezi všemi národy. Jeho pedagogické zásluhy celosvětového významu byly oceněny označením J. A. Komenského jako „Učitel národů“.

V mnoha směrech předstihl svoji dobu, ale svým náboženským pohledem na život zůstal spjat s minulostí. Jeho sny uskutečňuje po 300 letech teprve socialistická společnost.

JEAN JACQUES ROUSSEAU (1712 — 1778)

Veliký francouzský filosof, spisovatel a pedagog, ideolog revolučního demokratického směru francouzského osvícenství, ideový předchůdce Velké francouzské revoluce 18. stol.

Ve svém díle „Pojednání o původu a příčinách nerovnosti mezi lidmi“ z roku 1754 odhalil soukromé vlastnictví jako hlavní příčinu společenské a politické nerovnosti mezi lidmi, ovšem nepřekonal požadavek maloburžoasní nivelizace soukromého vlastnictví.

V díle „O společenské smlouvě“ nebolí o zásadách státního práva (1762) vyjádřil svůj požadavek nastolení rovnosti: „Veškerá moc patří pouze lidu; všichni lidé jsou si podle přirozeného práva rovni.“ Moc státu [tzn. panovníka] je podle jeho teorie výsledkem společenské smlouvy, kterou jsou práva všech lidí zcizena ve prospěch společenského celku, v němž za to každý získává občanskou svobodu a vlastnické právo. Zásady této předpokládané smlouvy nesmí státní moc porušovat. Každý, srušen s ostatními, zůstává zároveň svobodnou osobností i soukromým vlastníkem. Jen lid sám může dávat zákony, všechny zastupitelské orgány jsou mu odpovědné. Nedodrželi panovník podmínky smlouvy a vládně proti lidu, má být svržen. Lid má právo na povstání. Třídní ráz státu však Rousseau ještě neviděl.

Z Rousseauových idejí vycházel Deklarace lidských i občanských práv (1789), Jakobínská ústava (1793) i celá politika Robespierrova. Jeho teorie jsou nejrevolučnějším směrem teorie přirozeného práva a byly východiskem i pro utopický komunismus Babeufův.

V umělecké tvorbě „Julie neboli nová Heloisa“ (1761) zdůrazňuje čistý cit. Je představitelem sentimentalismu.

V knize „Emil čili o vychování“ (1762), obsahující demokratické pedagogické názory, viděl proti zkažené civilizaci ideál v přírodě, kritizoval feudální školu a hlásal teorii přirozené výchovy.

Posledním velikým dílem Rousseauovým jsou autobiografická „Vyznání“ (1782 — 1789). Zůstane navždy nesmazatelně zapsán v historii lidstva především jako ideový předchůdce Velké francouzské revoluce 18. století.

JOHANN BERNHARD BASEDOW (1724 — 1790)

Německý pedagog, zakladatel filantropismu. Vycházel z idejí Rousseauových a Komenského. V roce 1774 založil v Desavě výchovný ústav úzce spojený s přírodou — Filantropium.

Filantropie (řecky lidumilnost) bylo pedagogické hnutí, které se rozvíjelo koncem 18. a začátkem 19. století v Německu, jako zkrácený odraz pedagogických idejí francouzského osvícenství a J. J. Rousseaua. Jeho výchovným cílem bylo prohlubovat lásku k lidem. Nedokázalo však překonat stavovské přetřvity. Obdoba Basedových Filantropií vznikala i mimo Německo. Například v Rusku byla prvním takovým zařízením Jasnopoljanská škola Lva Nikolajeviče Tolstého, dívčí gymnasium V. J. Stojunina v Petrohradě a další. V prvním desetiletí po Velké říjnové socialistické revoluci se tato zařízení velmi rozšířila. Nesehrála však roli, která se od nich v SSSR očekávala a proto ke konci třicátých let byla převedena na normální zařízení.

CHRISTIAN GOTTHILF SALZMANN (1744 — 1811)

Německý pedagog. — stoupenec filantropismu, evangelický kněz. Působil v Basedově Filantropiu. V roce 1784 založil v Duryňsku vlastní „lesní školu“ podobnou prvé v Desavě. Stejně jako Basedow a druzí filantropisté hlásal princip výuky dětí ve spojení s přírodou. V jeho škole se kladl velký důraz na ruční práce, prováděly se práce v zemědělství, používalo se názornosti ve vyučování, významné místo zaujímala i gymnastika. Salzmannův filantropismus odrážel zájmy a ideologii liberální části národní německé buržoazie — obchodníků a průmyslníků.

RALPH WALDO EMERSON (1803 — 1882)

Americký filosof, eseista a básník, představitel Kantova idealistického učení o předpokladech poznání, jehož stoupence soustředil v Concordu, hlavním městě státu New Hampshire v USA. Ve filosofii byl idealista a v politice demokrat.

Ve svém světovém názoru vycházel z principů morálního sebezdokonalování a sblížování s přírodou [viz jeho práce „Americký vědec“ — 1837, „O současnosti“ — 1841, „Mladý Američan“ — 1844].

Oslavoval hrdinné osobnosti a díval se na „veliké“ lidi jako na ztělesnění „vyšších duší“ („Představitel lidstva“ — 1850). Ve svých morálních filosofických pracích („Příroda“ — 1836, „Zkušenosti“ — 1841 až 1844, „Črty z anglického života“ — 1856) kritizoval z romantických pozic kapitalistickou společnost. Měl velký vliv na rozvoj americké varianty furierismu).

Ke konci svého života se klonil k mystice („Společnost a samotářství“ — 1870, „Literatura a společenské úkoly“ — 1878).

*) Furierismus — v americké variantě šlo o výstavbu zemědělských družstev a velkopodniků při zachování soukromého vlastnictví.



NA STŘEŠE EVROPY

Je nádherné sluneční ráno, tmavomodrá obloha bez jediného mráčku. Stojíme vysoko nad okolím, na sněhové čepici, která pokrývá nejvyšší kopec Evropy a v duchu se vracíme na začátek naší cesty.

Když bylo rozhodnuto, že spolu s mladými vodáky, vybranými z juniorské slalomářské a sjezdářské špičky ve vodáckých oddílech celé republiky pojedí i osm členů IS, aby se pod vlajkou ÚV SSM zúčastnili mezinárodních závodů v Rakousku a Francii, zachvátilo nás vzrušení z vidiny Alp. Sháněli jsme informace, rady, mapy, průvodce a výstroj. I když nám bylo jasné, že hlavní náplní zájezdu jsou vodácké závody a my se musíme se svým programem podřídit, v koutku duše každý doufal, že se dostaneme do okolí Chamoix a snad i na nějakou tu „čtyřtisícovku“.

Konečně tu byl den odjezdu a s ním i smůla, která nás provázela celou první polovinu zájezdu. Píchlá duše hned za Prahou a další defekt, který zdržel odjezd do Rakouska o celý půlden. Konečně projíždíme Linec a cestou do Salzburgu se už mlsně díváme na severní předhůří Alp. Nocleh, prohlídka města a po dalších opravách pneumatik pokračujeme oklikou kolem výběžku NSR do jednoho z nejkrásnějších koutů Rakouska, kde nás čeká první delší

zastávka a tím i možnost vyrazit do hor. Okolí Loferu je ve skutečnosti ještě hezčí než na pohlednici a tak není divu, že jsme velmi rychle upustili od původně plánovaného výletu na ledovce, vzdálené asi 30 km a věnovali se okolním vápencovým horám. Počasí nám přeje a ráno vyrážíme na Gros Ochsenhorn, nejvyšší v okolí. 2507 m se na rakouská měřítká zdá málo, ale když si uvědomíme, že v Tatrách do stejné výšky nastupujeme z 1300 a tady z 500 metrů, není to úplně snadná procházka. Technicky je ovšem terén lehký, lano používáme jen na některých úsecích. Vápenec je dost rozrušený, ale drsný jako žraločí kůže a brzy rozdělá špičky bot i dlaně. Vrcholek se nám odměňuje pohledem od Groslockneru až hluboko do Německa. Strmý dvoukilometrový sestup, který si místy zpestřujeme „sjezdem“ sněhových polí, nám připadá ještě namáhavější než výstup, ale okolí a západ slunce, který není možno nazvat jinak než pohádkový, nám zvedají náladu. Další den odpočíváme, prohlížíme si okolí a sledujeme vodácké závody. Odpoledne nás již vůbec nepřekvapuje, že odjezd se pro opravy na autobusu odkládá. I když hudrujeme na ztracený čas, musíme ocenit obětavost řidiče, který několikrát opravoval celou noc, aby bylo možné dodržet časový

rozvrh. Navečer odjíždíme přes Innsbruck a Btenerský průsmyk do Itálie. Krátký nocleh pod „širákem“ a ráno již uháníme směrem k francouzským hranicím, před nimiž nás samozřejmě očekává další defekt, tentokrát na vleku. Během oprav se někteří pokoušejí dostat k dalšímu cíli, vzdálenému jen asi 40 km, stopem, a přitom s překvapením zjišťují, že na zdejším hraničním přechodu nás Francouzi nepustí, a to znamená cestu přes pobřeží, více než desetkrát delší. Budeme sice na Riviéře již cestou tam, ale přijdeme o několik dnů v Alpách. Nakonec nám samozřejmě nezbude, než se s nepřízní osudu smířit. Po příjezdu do Gap v provinciálních Alpách se oddělujeme od výpravy vodáků, navzájem si popřáváme dobré pořízení a už nás vlak unáší přes Grenoble k vytouženému cíli. Nocujeme v St. Gervais, už pod čtyřtisícovými veličánami. Ráno úzkokolejkou do Chamonix, kde nakupujeme nejnútnejší zásoby, odoláváme lékadlům v podobě obchodů s horolezeckými potřebami a obtížení obludnými krosnami odjíždíme zubačkou na Montanvers. Krátký sestup stěnou s umělými stupy a už poprvé v životě stojíme na ledovci. Vychutnáváme první kroky a někteří dokonce, i když to terén ještě nevyžaduje, připínají železa a opatrně zkoušejí nezvyklou chůzi.

Orientace je zde snadná podle barevně natřených barelů i místy znatelné stopy. Přecházíme údolí, pod pověstnou Aiguille du Dru opouštíme ledovec a pracně vylézáme na morénový val, za kterým je kryté pěkné tábořiště s potůčkem a jezírkem. Stavíme stany, z bivaku pod balvanem se stává kuchyně a po rychlé večeři, unaveni cestou i spoustou nových dojmů, usínáme. Ráno se probouzíme pod popraškem sněhu a zataženou oblohou, ale když se po desáté hodině ukazuje sluníčko, nedočkavě vyrážíme na ledovec. Počasí se umoudřuje a tak konečně přicházejí vhod ledovcové brýle i vrstvy opalovacích krémů. Postupně nabýváme jistoty při chůzi po ledu s mačkami i bez nich, začínáme přeskačkovat trhliny a dva z nás, kteří sláňovali pro spadlé pouzdro fotoaparátu, je poznávají důkladně i zevnitř. Za odbočkou na ledovec Leschaux mizí značení i vyšlapaná stopa. Nastupujeme do ledopádu Taculského ledovce. Vychutnáváme trhliny a ledové stěny, i když nás teď již nutné jištění zdržuje v postupu. Začínáme poznávat, že pro rychlý postup je mnohem důležitější najít správnou cestu, než zvládnout dobře techniku pohybu na ledovci. Sklánějící se slunce nás nakonec nutí k návratu a i když jsme nedošli tak daleko, jak jsme si představovali, vracíme se spokojeni z pořádné ledové tury domů. Zpáteční cesta je překvapivě rychlá, jednak nám i pouhý den stačil k získání určité rutiny, jednak je při pohledu se svahu daleko snadnější orientace v moři trhlin. Spát jdeme tentokrát poněkud později a ráno zimomřivě vylézáme do studeného mrholení. Jedna skupina odchází pod žraločí zub s úmyslem pokusit se o výstup, když se počasí jen trochu umoudří a my zbylí dva pesimisté jdeme pod hranici mraků prozkoumat časovou náročnost cesty přes Plan de l'Aiguille směrem k Mont Blancu, jehož vidina nám stále pevně sídlí v hlavách. Vracíme se zmrzlí a promoklí, zatímco kamarádi strávili den schováni v chatě, když se počasí samozřejmě neumoudřilo a výstup by byl zbytečný hazard. Večer rozebíráme další plány a rozděluje se na dvě názorové skupiny. Jedni chceme přesunout tábor k železnici a jen s lehkou výstrojí se pokusit zdolat Mont Blanc časově i lezecky zvládnutelnou cestou od jihu, samozřejmě dovolí-li nám to počasí, druzí se stěhovat nechtějí a plánují výstupy v okolí tábora. Ráno je opět zima a zataženo, naše skupina balí a jsme rozhodnutí: při zlepšení počasí Mont Blanc, jinak odjezd na jih za vodáky. Druhá skupina se rozhoduje pokusit o výstup na nižší, ale obtížnější Mt. Blanc de Tacul. Domlouváme si vlaky na odjezd na jih a po krátkém rozloučení odcházíme přes ledovec dolů. Protože chceme ušetřit, šlapeme s těžkým nákladem i kolem zubačky. V Chamonix se konečně můžeme věnovat sportovním potřebám, prohlížíme a nakupujeme horolezecký materiál, u nás zatím nedosažitelný. Večer se mraky protáhávají, odjíždíme do St. Gervais a balíme kletry na vysněný výstup. Ráno necháváme krosny v úschovně a zubačka, na rozdíl od Montenverské zřejmě v soukromém vlastnictví a proto také v mnohem horším technickém stavu, nás vyváží směrem k našemu cíli do výšky 2386 m.



Překvapivě brzo dosahujeme Tete Rousse a po krátkém osvěžení čajem, který má cenu úměrnou dosažené výšce, pokračujeme vzhůru. Čeká nás poměrně obtížný hřeben zvětralé zledovatělé skály. Skála nedovoluje použití želez a led je zase velmi nepřijemný jen v pohorkách. Má ale jednu dobrou vlastnost, dokud je ještě slunce stranou, pevně spojuje jinak volné balvany. Brzo po poledni dosahujeme dnešní cíl, chatu na Aiguille du Gouter ve výši 3863 m. Nikdo z nás se tak vysoko po vlastních nohou ještě nedostal. Jsme kupodivu ještě svěží a nepocítujeme ani potíže z nadmořské výšky. Po obědě nemohu odolat a vyrážím vzhůru, projít si zítřejší cestu. Stále se mi nechce vrátit a nakonec se dostávám až pod chatu Valot, na dosah cíle. Jenom to, že nejsem dostatečně oblečen a že jdu sám mi brání dosáhnout jej už dnes. Zaháním pokušení a vracím se do chaty, kam zatím dorazí předvoj spousty turistů a horolezců, které vylákal vzhůru slunný den, jak jsme se pak dozvěděli, první od začátku léta. K večeru se chata naplňuje k prasknutí, spíme namačkání jako sardinky a brebentění i hádky Italů nám nedávají usnout. Začínáme také pocítovat tlak ve spáncích, příznak

výškové nemoci. Nakonec usínáme, ale budí nás zase nedočkavci, kteří vyrážejí ještě za tmy. Protože pak už nemůžeme usnout, snídáme a oří rozednávání vyrážíme také. Všichni nocležníci naštěstí neměli stejnou cestu s námi, přesto je ale pěšina nahoru pěkně prošlápnutá a výstup je méně namáhavý, než předešlý den. Za námi se postupně oranžově rozsvěcují východní svahy, ale slunce je stále schováno za velkým kopcem před námi. Slovem kopec nechci střechu Evropy nijak urážet, ale opravdu na mne v porovnání s rozeklanými vrcholy o půl kilometru nižších sousedů působil jako mohutný, rozvázný, klidný kopec. Nevím ovšem, jakou divokou rozježděnou hlavu možná skrývá pod stále nasazenou sněhovou čepicí. Cestou míváme několik skupinek Francouzů a pyšně si uvědomujeme, že máme lepší kondici než domorodci. Francouzi mají divný zvyk chodit ve skupinkách na krátko navázání, s mezerami asi 3–5 metrů, bez jakéhokoliv jištění. Nám se tento způsob nezamlouval ani chvilku, ujeduli sam, mam alespoň nějakou možnost brzdit, nebo celkem slušně přežít i poměrně dlouhý pád na sněhu, ale v chumli pěti cepinů a deseti maček, brr. Několik dní po našem od-

jezdu z Alp došlo pak opravdu k pádu jedné pětičlenné a jedné tříčlenné skupiny, samozřejmě s katastrofálním koncem. Na úzkém hřebínku, pravou nohou v Itálii a levou ve Francii, opatrně postupujeme, cepín připravený k zarytí, kdyby nohy selhaly, a raději si ani nepředstavujeme, co je pod strmým ledovým srázem. Při fotografování ztrácím kryt pouzdra fotoaparátu a mohu sledovat jeho hopsání asi 500 m dolů. Hřebínek se posléze rozšiřuje a přechází v oblé temeno našeho cíle. Ještě pár kroků, odkládáme kletry a rozhlížíme se. Za chvíli nás již vítr nutí obléknout teplé větrovky a rukavice. Stále se nemůžeme nabažít pohledu okolo sebe. Vidíme Metterhorn i skupinu Jungfrau a v dálce masiv Berniny. V hlavě se vytváří podivná směs pocitů — radost, údiv, že jsme vůbec tady, tro-

chu nejistoty, zda se nám všechno jenom nzdá, a také trochu zklamání, jaké člověk pocituje v první chvíli po dosažení velkého cíle, když najednou už nemá kam upínat své snažení. Pořizujeme vrcholové fotografie a dlouho se ještě rozhlížíme na všechny strany, teprve po dlouhé době dosti neradi scházíme zpátky. U chaty Valot se ještě zastavujeme ke krátkému odpočinku a znovu vychutnáváme rozhled i ničím nezadržené, teplé sluneční paprsky. Cesta do „sardinkové“ chaty je již rychlá, bez dlouhého zdržování platíme a zažíváme menší šok z astronomických cen minerálky (1 láhev — více než dvě skoby) a pak spěcháme dolů. Kamenitý hřeben je tentokrát vyhrát sluncem, kameny nedrží a tak musíme postupovat velmi opatrně. Dole v St. Gervais se nejprve pořádně „nacpáváme“ a po koupeli

v řece jdeme brzy spát. Ráno odjíždíme zpět do Chamonix, utrácíme zbylé franky za výstroj a setkáváme se s druhou skupinou. Vyměňujeme si zážitky — dosáhli Mt. Blanc de Tacul, i když na zpáteční cestě tvrdě bojovali s časem a docházeli při svitu baterek, a dva největší dršťáci dokonce po bivaku v opuštěné chatě ještě zdolali Aig. du Geant. Navěčer definitivně odjíždíme na jih a z vlaku ještě vyhlížíme ozářené vrcholky. Tam někde nad Bossonským ledovcem je schován teď už náš důvěrný známý Mont Blanc. Poslední pohled na zasněžené špičky a sbohem. Možná že nashledanou.

Text i foto PAVEL VODENKA

ZAMYŠLENÍ JAROMÍRA VOLFA

Umíte se dobře jistit? Dobrá. Při zkoušce rétoriky jste obstáli na výtečnou? Výborně. I ostatní předměty ovládáte víc než dobře? Blahopřejeme!

Umíte druhým vysvětlit, proč vás tolik láká příroda? Svedete říci, co všechno člověka dnešní doby doslova vyhání z papučí od televizoru a způsobuje, že se cítí šťasten v extrémních podmínkách?

Bliží se konec roku, tedy příležitost k zamyšlení nad smyslem lidského života. I nad tím, co děláme jako svého koníčka a mnohdy ještě víc — jako své poslání. Udělejte si chvilku času a přečtěte si vyznání MUDr. Jaromíra Wolfa, jehož jméno si nelze od dnešního horolezectví odmyslit. Najdete v té úvaze možná slova, která v debatách a při akcích tak těžko hledáme...

Jsou mladí lidé, kteří dobrovolně přijímají šat řehole a s karavanou koní, mezků a yaků se vydávají podél divokých vod k čelům ledovců. Zde skládají zavazadla a staví své pestrobarevné stany. Oblékají řeholní šat moderní horolezecké výstroje — vibramy, pestré anoraky, péřové bundy. Nenosí kolem krku amulet s listkem z koránu či s nápisem v sanskrtu či tibetštině, ale krátkovlnné vysílačky, které rozdechávají řídký vzduch výšek. V jejich stanech hoří modré plameny butanových vaříčků a lano z červeného nylonu je bratrem jejich nejvěrnějším. Jdou dál za kultury zemí a měst, jdou zpět za prehistorií lidstva do prahor této planety. Do symbiózy země, horniny nedotčené rukou člověka, dotýkané jen žářem slunce a mrazem hvězd.

Těch panenských míst, kde ještě na ryzí hmotu planety nekontrolovaně působí slunce, řídký vzduch a mraz, je nepatrně.

Když člověk chodí do hor celý život, počne si po jednou klást otázku Proč? Jakoby každý člověk hledal své mládí, svůj fylogenetický profil, svoji minulost, již nenávratně uniká. Marná nostalgie! Ano, jakmile výjimka překročí hranice jevu hromadného, přestane být extrémem, stane se módou. Proč moderní člověk — jakkoli módnost i zde hraje svoji úlohu — má zájem o starožitnosti, o staré věci a domy, proč touží vlastnit, sáhnout si na kus červotočem prolezlého dřeva, které mu kdysi lidská ruka dala tvar a kus svého ducha? Není to revolta proti technické civilizaci, která přerůstá člověka, která mu přestává sloužit, která ho začíná ničit nejen v biologickém smyslu? I v této zálibě je odraz té nostalgie — marné nostalgie.

Francouzský horolezec Gaston Rebuffat, autor horolezeckých knih a filmový spolutvůrce, ve své knížce Hvězdy a bouře říká asi toto:

„Den již není dnem a noc nocí. Kde je přirozený rytmus života? Světla neonů mění noc v den a kouř stoupající z přelidněných měst den v noc. Říkáme se po dálnicích v automobilech rychlejších a rychlejších

a zapomněli jsme, že u cesty se leskne tráva, že ji skrápí déšť a povívá jí vítr...“

A já myslím, že člověk potřebuje tmou noci a světlo dne, potřebuje vidět slunce a kámen u cesty a jeho nohy musejí šlapat nerovné stezky lesů a hor a jeho srdce musí neklidně bušit námahou. A pak potřebuje ticho a tmou a vlhký vzduch lesa. To jsou zákony člověčí biologické podstaty. Zradí-li je, budou uvedeny v chod takové mechanismy adaptací — přizpůsobování se — jichž organismus je schopen, jejichž výsledek však nemusí být kontrolovatelný. Pochmurné příznaky se začínají projevovat: modernímu člověku nehrozí epidemie moru a cholery, nehrozí mu hladomor, ale je ohrožen epidemií nemoci srdce a cév, nervů a mozku.

Moderní člověk má kompenzaci ve sportech. Ale čím dál tím více se lidé na sportovní výkon dívají, místo aby tento výkon sami prováděli. Více lidí dnes sleduje na obrazovkách sjezd a slalom, hokej a kopanou a lehkou atletiku, než v témže okamžiku sjíždí na horách a hraje na hřištích a stadiónech. A televize se zmocňuje i horolezectví. Byly přeneseny celé výstupy v Dolomitech, v Českém ráji. Technika dovede vše. I sport se technizuje, čím dál víc je determinován pravidly a podmínkami — soutěžními i technickými. Běh na lyžích se brzy stane sálovou disciplínou na umělém sněhu. Lehká atletika, kolektivní hry se uchylují do hal a tělocvičen, do umělého osvětlení, do předem stanovených klimatických podmínek. Orientační běh se vyvinul z komplexu pohybu a pozorování v neporušené přírodě, v lese, v převážně vytrvalostní disciplíně, v níž technika, příroda, les a krajina jsou pouhou tělocvičnou.

Sám — s pomocí vnímavých smyslů — se člověk v přírodě nedovede — nebo nechce — pohybovat. Musíme pro něho vymýšlet rafinované poutače ve formě areálů zdraví, nutíme ho i v přírodě soutěžit formou tělocvičnou — a zapomínáme, že nejorganičtější a pro člověka nejlepší tělocvičnou je příroda sama, krajina neupravená, skála a les a řeka, stráž a louka. Proč ochuzovat člověka o aktivní hledání stezky? To jsme u aktivního prožívání volného času, u aktivní zábavy. Žel je jí čím dál tím méně. Lidé přestali zpívat a hrát na hudební nástroje a plnou měrou si kupují hudbu konzervovanou.

Ale vraťme se k horolezcům. V Tokiu postavili ve středu města lezecké terény. Zavádí se závodní lezení po skalách. V Alpách jsou zdolávány dříve nemyslitelné technické horolezecké problémy pomocí ohromného množství techniky — skob, karabin, lan. V Himalájích, Andách, Hindukúši na Pamíru a na Kavkaze a Tan Šanu je toto období ještě velmi, velmi daleko. Ale můžeme s jistotou říci, že i zde nepřijde? Jednou — potom si budeme muset vytvořit umělé velehory — třeba výlevem zemského magmatu pomocí atomových náloží. Perspektivy se zdají tak chmurné...

Ale pokusme se uvědomit si onen nesmírně objektivní rozměr — čas, jakkoli se nám zdá tolik subjektivním. Co je několik tisíc let v historii této planety? Téměř nic. Jen nám se zdá historie lidstva tak dlouhou. A zatím jsme na jejím samém začátku, na úsvitě lidských dějin.

EKO FILM 1974

Dne 5. června 1974 byl v Ostravě zahájen 1. ročník mezinárodního filmového festivalu odborných filmů o životním prostředí.

Termín zahájení byl pořadatelé přehlídky volen úmyslně. 5. červen je totiž na počest I. mezinárodní konference o životním prostředí, která se konala v roce 1972 ve Stockholmu, vyhlášen jako Mezinárodní den životního prostředí.

Cílem přehlídky odborných filmů bylo poukázat na ožehavé otázky celosvětového problému číslo jedna — životního prostředí. Přehlídka měla předvést možnosti řešení tohoto problému a konfrontovat výsledky snah naší socialistické společnosti s výsledky a zkušenostmi zahraničními.

Hlavním pořadatelem přehlídky bylo Federální ministerstvo pro technický a investiční rozvoj a spolupředatelé byli: Rada pro životní prostředí při vládách ČSR a SSR, ÚRO, ČSVTS, Krátký film Praha — Inforfilm a MěNV v Ostravě.

Filmová přehlídka probíhala za účasti zahraničních hostů z NDR, SSSR, NSR, Jugoslávie, Finska, Maďarska, Švédska, Íránu a asi pěti set domácích odborníků a zájemců. 17 zemí předvedlo celkem 116 filmů různé délky a formátu, které byly zařazeny do kategorií podle problematiky: architektura a problematika životního prostředí sídel, zemědělství a životní prostředí, průmyslová výroba, doprava, vodní hospodářství, obecná a speciální ochrana přírody, dále pak populárně vědecké snímky a reportáže. Promítání probíhalo současně ve dvou sálech po dva a půl dne, od rána 9 hod. do večera 21 hod. Účastníci byli pořadatelem vzorně vybavení podrobným katalogem promítaných filmů, denně vycházel bulletin s časovým rozvrhem předváděných filmů a informacemi z festivalu.

Pořádání přehlídky odborných filmů s tematikou životního prostředí bylo zahajovací akcí loňského XIII. ročníku celostátní výstavy OSTRAVA 74, jejíž ústřední heslo „Člověk a jeho volný čas“ je úzce spjato s otázkami a problémy životního i pracovního prostředí člověka.

Z filmové přehlídky EKO FILM 74 jasně vyplynulo, že pouze cílevědomé řešení problémů ochrany a tvorby životního prostředí, které musí proniknout do celospolečenského systému řízení rozvoje socialistického státu, může zabránit dalšímu zhoršování podmínek života člověka v naší zemi a může zabránit — při řádné spolupráci všech vlád světa, bez rozdílu společenského a politického řízení — dalšímu zhoršování podmínek biosféry na celé zemi. Podílet se na řešení problémů životního prostředí mohou hromadné sdělovací prostředky, pedagogická výuka ve školách i v dalších formách vzdělávání pracujících. Problémy ochrany životního prostředí musí vstoupit do povědomí všech pracovníků řídicích rozvoj výrobních sil, investic, pracovníků politické sféry i všech ostatních, kteří se jakkoli podílejí na výrobním procesu ve všech sférách lidské společnosti, neboť životní prostředí je pro všechny bez výjimky a jeho problémy jsou problémy nás všech.

Filmová přehlídka EKO FILM, která se bude konat každoročně, se stala kvalifikovaným zdrojem informací pro všechny orgány a instituce, které zasahují svou činností do problému životního prostředí.

Po skončení přehlídky zůstaly všechny předvedené filmy do 31. 10. 1974 v ČSSR a během této doby si je mohli vypůjčit všichni zájemci z podniků, závodů, ústavů, institutů a škol k uspořádání vlastních akcí. Distribuci filmů organ zuje půjčovna odborných filmů INFOFORM FILM Servis Praha, nebo Krajské podniky pro film se sídly v krajských městech ČSSR.

Československo bylo zastoupeno 52 filmovými snímky ve všech kategoriích. Porota přehlídky udělila hlavní cenu populárně vědeckému snímku o tvorbě životního prostředí v socialistických městských sídlištích režiséra R. Krajčíka „Žít ve městě“.

Ze série devíti filmů Filmového studia Výzkumného ústavu vodohospodářského v Praze získal čestné uznání film „Jak se dělá pitná voda“ režiséry Olav Růžičkové. Všechny filmy VÚV byly uvedeny nedávno v televizi.

Cenu Rady pro životní prostředí při vládě SSR si odnesl film „Lidové památky“ režiséra Holuba, cenu v kategorii vědeckých

filmů obdržel snímek litevského studia populárně vědeckých filmů „Svět pod sluncem“ o péči státních orgánů ve speciální ochraně přírody, v kategorii reportáží zvítězil film USA „Joeův svět“, který pohledem sedmiletého chlapce podal populární výklad problémů energetické krize, populace, surovinových problémů lidské společnosti a poškozování biosféry celé naší planety. Podobnou tematikou se zabýval i pozoruhodný snímek z Anglie, nazvaný „Meze růstu“, který populárním způsobem pro diváky britské televize podal výklad teorie tzv. „Římského klubu“ — což je skupina vědců, zabývajících se odhady vývoje lidské společnosti během příštího století. Je třeba podotknout, že i když se všemi znepokojujícími závěry této teorie o vývoji lidské společnosti nelze souhlasit, přece jen film donutí diváka k zamyšlení nad osudy příštích pokolení člověka na zemi. Čestnou cenu v kategorii vědeckých filmů obdržel kanadský film „Arktida — příroda — ropovod“ o namáhavé a odpovědné práci vědců před stavbou dálkového ropovodu na Aljašce. Z oblasti vodohospodářské zaujal snímek „Přehrazeno provzdušky“ — o problémech kaskády vodních děl energeticky plně využitého povodí řeky Columbie v USA a o následné změně životního prostředí v této oblasti.

Líbivým snímkem z naší vlasti byl film „Sbohem staré řeky“ o zásazích do režimu vodních toků na jižní Moravě a problémech ochrany přírody, rozvoje rekreace, průmyslu, zemědělství i osídlení v celé této oblasti.

Závěrem je nutno říci, že tak jako jedinec nestačil zhlédnout všechny předvedené film. snímky, z nichž každý byl svým způsobem zajímavý a pozoruhodný, tak není ani možno v rozsahu tohoto krátkého informativního článku zmínit se o každém filmu, byť by si toho i zasluhoval. Úkolem této informace však bylo upozornit na to, že naše země se stala pořadatelem pozoruhodné přehlídky filmů o životním prostředí, že tyto mezinárodní filmové přehlídky se budou u nás každoročně opakovat a že účast na nich je mimořádným zážitkem pro odborníky snad všech oblastí lidské činnosti.

Věřím, že i příští ročníky filmové přehlídky EKO FILM budou stejně úspěšné, jako byl ten letošní.
Ing. PUBES



HOVORIACI LES

Prvý, kto sa na nás usmial, bol brontosaurus. Jeho dobrosrdečný výzor bol vstupnou bránou do malého kráľovstva, kde sme boli ubytovaní. Malý dvor, steny pomalované pestrými farbami, všade plno kvetín... Proste bezchybné letné sídlo. Nestačili sme sa spamätať z okúzlenia a tu nás už vítajú dve milé panie. Dom patrí im a ich starostlivú ruku vidieť všade.

V nedeľu večer tu už bola väčšina účastníkov. V pondelok prišiel Manu z Fínska. S gitarou a veselým úsmevom ihneď zapadol. V utorok ráno sme uvideli ďalšiu

novú tvár Francúza Bernarda. Príchodom Henninga z Dánska a Berit z Nórska sa náš počet skompletizoval.

Práca v lese začínala o 7 hodine ráno. Chlapci a dievčatá rozospato kráčali k prebúdajúcemu sa lesu. Tu i tam vyplašili krdeľ vtákov. O chvíľu sa už ozýval buchot sekier, mačiet, pil a výstražné pozor! Stromy se skláňali a tvrdo dopadali na zem. Čo bolo teda našou pracovnou náplňou? Vyčistiť les pri Hlohoveckom rybníku od náletových drevín a tak vytvoriť v chránenej oblasti Lednických rybníkov park s vhod-

Mezinárodní spolupráce při pročišťování lednické obory: Nor Bent, Polka Aňuška a češka Věra

nejšími podmienkami pre hniezdenie vtáctva a označovanie prehliadkovej trasy. Práca bola pomerne náročná, ale chuť do práce ešte väčšia. Prestávky však nestrácali na obľúbenosti. Kúpanie sa v rybníku, ktorý bol „na dva kroky“, alebo diskusie pod vetvičkami chrániacimi nás pred dažďom.

Dorozumievacím jazykom bola angličtina a francúzština. Obidva jazyky boli natoľko v rovnováhe, že pri spoločných diskusiách sa vytvorila „anglická“ skupina a „francúzska“ a niekoľko jednotlivcov, ktorí žiadny svetový jazyk neovládali. Avšak veselá nálada a priateľská povaha preklenuli všetky ťažkosti. Francúzi sa pokúšali hovoriť po poľsky či nemecky, anglicky hovoriaci Česi po francúzsky... Rapitou, nielen hrou na gitaru, ale i húževnatosťou v učení češtiny, bol Peter z Anglicka. Pamäť mal skutočne výbornú a tak nám pracovný čas i voľné chvíle krátil úryvkami z Psohlavcov.

Hodiny angličtiny pre začiatočníkov a pokročilých, nácvik piesní všetkých národností, spoločenské hry pri starom gramofóne a ešte staršími dychovkami, diskusie o štúdiu, o socialistickom a kapitalistickom zriadení, premietanie filmov a diapozitívov o flóre juhomoravskej oblasti. prednášky o ochrane prírody odborných pracovníkov zo Štátneho ústavu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody z Prahy a Brna, oslava narodenín Dána Benta a menín Poľky Annie, ochutnávka vín ve vinárskej škole vo Valticiach, návšteva zámkov, hradov, rezervácií a chránených oblastí na Morave, návšteva Transporty v Břeclavi a diskusia s robotníkmi a predstaviteľmi tohto závodu, kúpanie v rybníkoch, volejbal, hry s tanierom, futbal boli náplňou voľného času nášho medzinárodného budovateľského tábora.

Najatraktívnejšie boli sobotňajšie a nedeľné výlety. Nespokojnosť z príliš včasného vstávania bola spočiatku veľká. Niektorí sa dokonca rozhodli zostať v ubytovni a oddýchnuť si. Aký bol



Severan Mauno diskutuje se zápalom s Francouzskami



Večerní posezení při víně a kytáře

výsledok tohto rozporu? Do autobusu sme nastúpili všetci. Kto by povedal, že Pavlovské vrchy môžu byť pro niekoho neprekonaťelné? Po niekoľkých kilometroch sa nám stratili Holanďanky Tjicke a Ninke. Nestačili. Holandsko predsa len nemá tú nadmorskú výšku. Do cieľového mesta Mikulova sme nakoniec šťastne dorazili. Stopy po únave? Večer v záhradní reštaurácii zámeckého parku hrala hudba. Výsledok? Nikto nešiel spať skor ako o jedenástej. V nedeľu nás vítal Moravský kras.

Najzaujímavejší bol dvojdňový výlet. Trasa Břeclav – Mikulčice, kde sme mali dvojhodinovú zastávku, Hodonín, Strážnice – tu zazrela Francúzka Marie-Josée krojovanú svatbu a nedala sa utíšiť nervózne držiac fotoaparát. Autobus zastal a vystúpilo z neho 20 „fotografov“. Nevie, kto bol v tej chvíli väčšou raritou. Či krojovaná svatba alebo fotografujúci dav.

V Uhorskom Hradišti pristúpili do autobusu ďalší pasažieri. Ludová kapela – len pre nás! – s cimbalom, husľami a basou. Skutočne vynikajúci nápad. Vystúpili sme v malej dedinke. Nízke dvere viedli do pivnice Výzkumného ústavu šľachtiteľ-

ského v Polešovicích. Kapacita asi tridsať ľudí, drevené stoly a lavice, krb, miesto pre kapelu a tanečný miniparket. Dvere na ulicu sa zatvorili a veselica mohla začať. Počiatočnú nesmelosť rozprúdila „ľudovka“, na rad prišla ochutnávka vín a hlasovanie, ktoré je najlepšie – samozrejme, že sme sa nezhodli, a prekvapenie vyvolali grilované kurčatá a výborné moravské uhorky. „Teraz si viem dokonale predstaviť kráľovskú hostinu“ – hovorí Poľka Annia a utiera si zamastené ústa. Neskor prišli na rad tance a české a slovenské národné

piesne. Večer sa vydaril a výlet sme ukončili v nedeľu malou túrou cez Biele Karpaty.

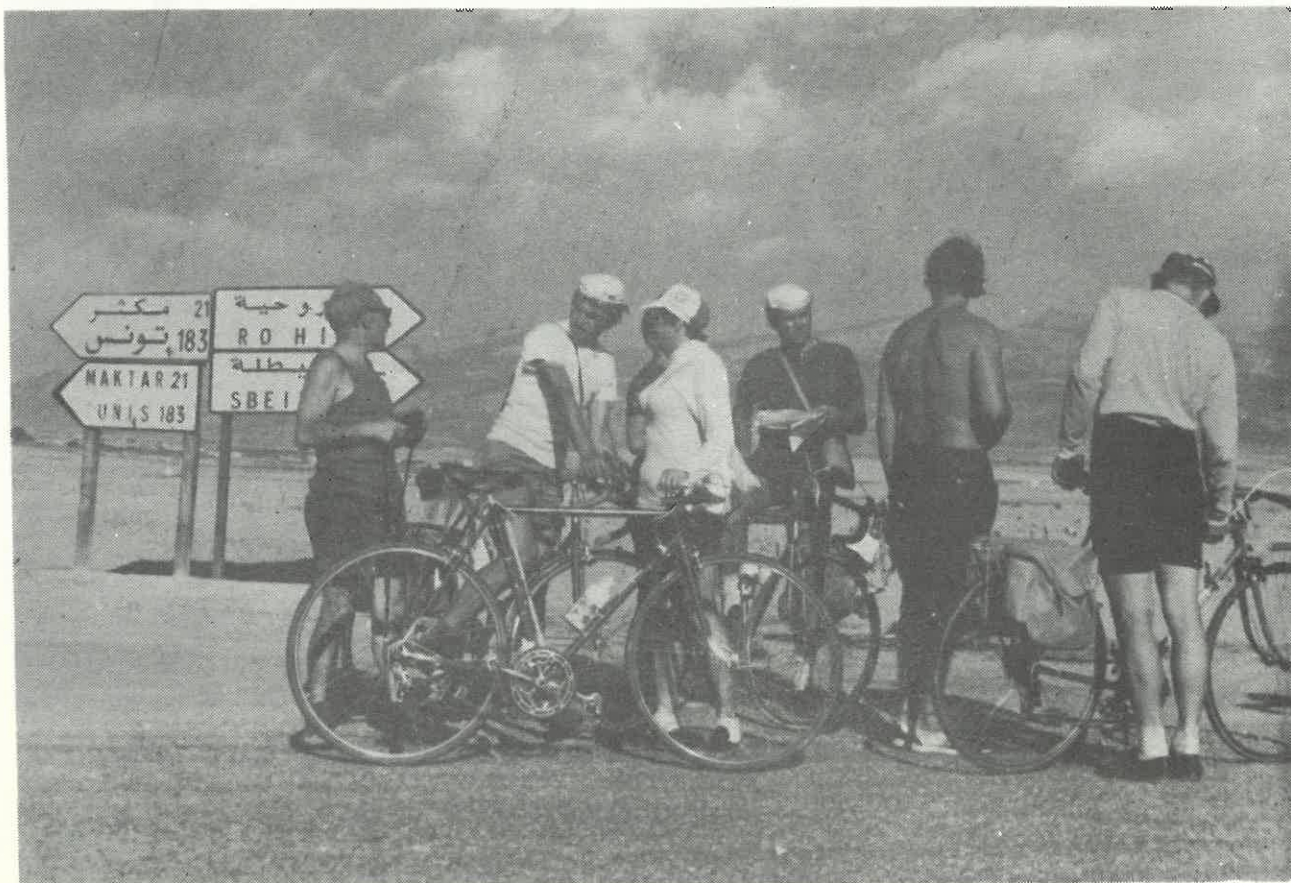
Ale dni ubúdali a blížil sa posledný deň. Naša práca v akcii Brontosaurus bola skončená. Les dýchal voľnejšie a paprsky slnka nakukli do vtáčích hniezd. Ostrý zvuk pily utichol, prebytočné kmene ležali vzorne poukladané pri lesnom chodníku. Už tu nepočuť poľštinu, angličtinu, dánčinu, francúzštinu či holandsčinu. Hovoriaci les utichol.

LENA VÁVROVÁ

Foto Zdeněk Thoma



Na Pálavských vrchách je leccos k vidění



Tuniské kilometry a zkušenosti

Uskutečnění náročných turistických akcí, jakými byly vysokohorská výprava do Mongolska, lyžařský přejezd Balkánu a konečně i první cykloturistická expedice na africký kontinent pod názvem TUNIS 1973, které se za TVBK ČUV SSM zúčastnila i členka VIS Ing. Hilda Dostrašilová, jsou samy o sobě chvályhodnými a významnými činy. Ale je zcela přirozené, že jako první vlaštovky svého druhu na poli turistiky se neobešly bez průvodních bolestí, z nichž se rodily zkušenosti. A právě o ty z tuniských kilometrů se s vámi chceme rozdělit.

Každá expedice si zpravidla buduje na místě svého působiště základní tábor. Ani naše nebyla výjimkou. Ale náš tábor, ten ano. Jeho funkci totiž přebíral autobus, který zprostředkovával nejen přesun po Evropě (cca 8000 km), ale sloužil také jako skladiště proviantu, kol i ostatní výstroje a výstroje a plnil i úkoly polní kuchyně, pojiždné ambulance i lazaretu zároveň. Potud se osvědčil. Horší to bylo s jeho posláním jako doprovodného vozidla v průběhu vlastní cyklistické trasy, vedoucí po prашných píštích vyprahlých pouští a úzkých vlásenkách horských cest. Tady byl těžkopádný, nepohyblivý a neobratný v prашném prostředí poruchový. Zato dovedl úspěšně likvidovat naše devizové prostředky. Příčiny chyb a potíží nelze vždy svádět jen na techniku. Někdy je vinna sama obsluha, v našem případě řidič. A to byl i náš případ. Autobus poznamenaný mnohými šrámy i kolizí z dálnice se nakonec přece jen převalil přes hranice, ale do své garáže už sám nedojel.

Jako výhodnější, i když pro účastníky náročnější, byla kombinace terénního automobilu jako doprovodného vozidla a vleku, který by zajistil přepravu účast-

níků přes kontinent. Zvýšila by se tím i sportovní hodnota expedice, i když bychom museli oželeť poznání některých turisticky atraktivních míst během cesty (Alpy, Itálie, moře). Zato by klesly finanční náklady a zkrátila se doba trvání celé akce.

Podzimní období pro expedici bylo zvoleno záměrně. Chtěli jsme se tak vyhnout žhavému letnímu tropickému podnebí. Přesto jsme se neubránili potížím a komplikacím, které přinášelo slunce, únavu i žízeň. Pro příště nám bylo doporučováno jarní období, kdy země je ještě svěží.

Nejdůležitější výbavou, kterou jsme sebou vzali, byla kola. Ta jsme měli vlastní, většinou značky FAVORIT, běžného vybavení. Mimo čtyři kol s pláštěmi, dali ostatní přednost galuskovému „obutí“. V těžkém terénu se úspěšně uplatnily terénní galusky. Vyžadovaly pouze dokonalé přilepení (ráfkové pásky z NDR). Jinak se začaly kroutit jako písečné zmiže. Jiné závažné mechanické závady nás neprovázely.

Jízda v početném pelotonu, zvláštní technika jízdy v hlubokých návějích písku i několikakilometrové smyčky těžkých stoupání prověřily dokonale technickou vyspělost i fyzickou zdatnost účastníků. Tady se ukázalo, že příprava některých jednotlivců nebyla úměrná vysokým nárokům akce.

Často diskutovanou otázkou bylo: mít či nemít podpůrnou skupinu. Původní záměr — jet všechny etapy v kompletním složení s ohledem na výkonnostně nejslabší jedince, přičemž několik jednotlivců plnilo průběžně i jiné úkoly (např. vaření, příprava potravin, nákupy, filmování a fotografování, hledání tábořišť atd.) — se ukázal hned od počátku nereálný. Opodstatnění podpůrné skupiny se v následujících těžkých etapách plně potvrdilo.

Úspěch celé expedice je dílem všech jejích členů. Přesto musíme vyzdvihnout důležitou a nepostradatelnou funkci lékaře, který byl navíc znalý tuniských poměrů. Jeho přítomnost byla nutná už proto, že v té době probíhala v Itálii i Tunisku epidemie cholery. Také jsme museli počítat s jedovatými plazy a zajišťovat na místě (Pasteurův ústav) potřebná séra. Naštěstí jsme je nemuseli použít, ačkoliv příležitosti k tomu se nabízel na každém kroku. Ve dvacetičlenné skupině by si na své přišel i psycholog. Ono dvacet

lidí znamená dvacet povah, dvacet názorů a nespočet jejich kombinací.

Dalším mužem, bez něhož by výprava nenašla takový ohlas, byl tiskový mluvčí, novinář, fotograf a tlumočnick v jedné osobě. Jeho reportáže plnily strany nejen čs. novin, ale jeho zásluhou proběhla informace o naší expedici i v arabském tisku. Objevili jsme se i na obrazovkách tuniských televizorů.

Mimořádnou pozornost jsme věnovali životně důležitým potřebám, jako je spánek a strava. Podívejme se na tyto nezbytnosti očima účastníka.

Pro běžný turistický ruch je Tunisko vybaveno dostatečným počtem hotelů, jejichž kapacitu doplňují v přímořských letoviscích chatová lůžka a bungalovy několik kempingů. Jelikož se naše trasa často odklání od těchto turistických zařízení, volili jsme jediné možnou a finančně dostupnou formu nocování, třeba v té zemi ne zrovna obvyklou, ani zcela bezpečnou, totiž stanování. Přesto jsme se spaním pod speciálně ušitými stany byli spokojeni. Jejich zipové uzávěry spolehlivě chránily před nezvanou živočišnou havětí a okénko z husté textilní mříšky přitom umožňovalo větrání.

Pozornost, kterou nám věnovala domorodá mládež, nebyla vždy příjemná. Přilákána naším příjezdem, projevovala nesmírnou zvědavost a zájem o naše věci, že jsme často jen s lítostí a vztekem konstatovali jejich zmizení. Tahle sběratelská vášeň snědých kudrnatých dětí neznala mezí. Jindy jsme zase museli uhýbat před sprškou kamenného deště, kterým se s námi loučili tihle černovlasí okatí uličníci. To byl také jeden z důvodů, proč jsme se obraceli na policejní stanice zdejších GARDE NATIONALE se žádostí o pomoc při ubytování, resp. zajištění naší bezpečnosti. Po delším, či kratším konverzačním úsilí s představiteli zákona, v němž podstatnou roli hrály naše suvenýry zdobící teď nejednu kancelář policie, nám strážci pořádku nabídli i apartmá na betonových dvorcích věznic, za jejich silnými zdmi. Tak jsme se několikrát stali hosty tuniských žalářů.

Dvakrát jsme vyměnili tvrdou zem, spací pytel a stan za měkké lůžko v Maisin des jeunes, což jsou

vlastně Domovy mládeže. Nebylo to z rozmaru ani z pohodlnosti. Důvodem byla skutečnost, že jsme se ocitli v oblasti, kde je možno pod každým kamenem objevit škorpiona.

Škorpioni. Možná, že si někdo ještě vzpomene na následující scénku z jednoho westernu. Dva silní chlapi měří sílu svých paží na desce stolu, na jehož koncích jsou přivázáni dva škorpioni. Ten, jehož paže bude dčtlačena k desce stolu podráždí přivázaného štíra, čímž si podepíše ortel smrti. Že i my jsme z něho měli jistý respekt, potvrzuje následující příhoda.

V Matmatě. vlastně už na Sahare, jsme usínali pod širým nebem, rozloženi kolem stěn uvnitř vybetonovaného dvorku, když se ozval do tmy výkřik: „ŠKORPIÓÓÓN!!!“ Zpočátku to nikdo nebral vážně a zdálo se, že jde o žert. Teprve když nám Pavel, tehdy již zkušený lovec škorpionů, ukázal po svém bleskovém zásahu vzácného černého exempláře, údajně nejjedovatějšího, zmizel nám z tváří smích a byli jsme okamžitě na nohou. Pomyšlení, že jsme si ustlali na jedovatých štírech způsobilo, že spánek té noci již za mnoho nestál.

Spalující palčivost slunečních paprsků vysušovala naši pokožku a organismus stejně, jako půdu kolem nás. Tělo vyžadovalo zvýšený příděl tekutin, pohybujících se od sedmi do deseti litrů denně. S tím jsme počítali a vezli si v kanistrech až 200 litrů pitné vody. Sebou jsme vozili v cyklistických lahvích slaný čaj, ovocnou šťávu nebo vodu s Vitacitem. Často jsme doplňovali ztrátu tekutin v místních restauracích, čímž jsme rozšiřovali sortiment nápojů o další druhy. Po našem odchodu zely jejich chladicí boxy prázdnotou a na stolech zůstávaly desítky prázdných lahví po sladké FANTÉ, osvěžující COCA-COLE, nepřiliš chutném pivu, levném, ale dobrém vínu i minerálních vodách s chutí destilované vody.

Značná fyzická námaha vyžadovala doplňovat nejen ztrátu tekutin, ale i svalové energie. Náš zavazadlový prostor autokaru proto skrýval dostatečnou zásobu konzervovaných potravin, přemíru sýrů i speciálně baleného a upraveného chleba. Po cestě jsme dokupovali pouze ovoce, mléko, máslo, někdy i čerstvé maso.



Jídlo připravovala naše tři děvčata se svými pomocnicí. Byla to pro ně velká zátěž. Znamenalo to ujet nejen příslušný počet kilometrů na kole, ale navíc vstávat hodinu před ostatními, uvařit hodnotnou snídani pro dvacet věčně hladových krků, připravit studenou stravu a nápoje na celý den a večer, již za tmy, zatímco ostatní odpočívali, pobíhat kolem propanbutanových vaříčů a někdy ještě do noci převážet vodu na příští den. Jen tak bylo možno vyjždět česně zrána, abychom polovinu denní dávky absolvovali ještě v době, kdy pobyt na slunci byl ještě snesitelný. Před poledním žárem nás chránily stíny eukalyptů podél cesty nebo stín roztažené plachtoviny. Avšak jedno ani druhé nás nechránilo před nepopsatelnou dotěrností much. Asi jim naše propocené dresy přišly nadmíru vhod. Tady nepomáhaly žádné spraye, žádné odpuzující roztoky.

Podívejme se však do kuchyně samotných Tunisů. Jejich národní jídlem je kus-kus, obilnina podobná jáhlám, či krupkám. Usušená a propracovaná s olivovým olejem se válí v kuličky, které se potom vaří. Podává se spolu s bramborem, hrachu podobným poašiem, skopovým masem nebo rybou a jedlou řepou. K této příloze nesmí chybět talířek s mešují, což není nic jiného než propasírované lečo s pálivou paprikou. Kus-kus má jednu zvláštnost: bobtná dvakrát. Nejprve při vaření, potom v žaludku.

Někdy jsme se sešli do restaurací, abychom ochutnali chutná, třebaže ostrá arabská jídla. Byla to většinou na způsob minulek upravená drubež, ryby a především skopové maso. A to vše s pikantními a zeleninovými saláty. Ale jednu radu: nedívejte se do kuchyně, kde vám jídla připravují! Pak už by vám asi nechutnalo. I my s tím ochutnáváním přestali, když jsme viděli na tržištích maso, připomínající spíše roj much či mucholapku, než polotovar na kotletu. A tak jsme zůstali raději u melounů.

Naše turistická setkání byla rozmanitá. Hovořili jsme s Tunisany různého postavení. Od vysokoškolsky vzdělaných, z nichž někteří studovali v ČSSR, až po rukomluvu s negramotnými kočovnými Berbery. Setkali jsme se také s českými lékaři, kteří tu pomáhají tuniskému zdravotnictví. Ti všichni nám pomohli odkrýt roušku mnoha tajemství, která se skrývají v zemi Fatmininy ruky a pochopit mnohé ze života „malé země velkých kontrastů“, jak se Tunisku jinak přezdívá. Ty kontrasty byly velmi zřetelné ve větších městech. Atraktivní, navštěvovaná a přesto stále tajemná tvář staré Mediny, tajemná a záhadná jak obličej ženy zahalené bílou asábí. Za jejími hradbami hned kypěl život velkolepých a honosných bulvárů, pyšných se posledními výstřelky francouzské módy. Ta část Orientu již stundala svoji roušku a pohlédla vstříc své budoucnosti. Ale nahlédneme zpátky do úzkých sulků skrývajících svá tajemství. Kdesi jsem četl, že ta pozná

jen ten, kdo se zde narodí. Snad můžeme být rádi, že je nepoznáme. Ale přesto je to divný pocit, procházet se tím labyrintem těsnosti a propletencem uliček, tonoucích v záplavě nepřebornosti a rozmanitosti věcí. Oči chodců přelétávají z předmětu na předmět jako motýli z květu na květ, hledající ten nejvoňavější, ten nejpestřejší. Barevnost vystavovaných předmětů připomíná opravdu jarní rozkvetlou louku. Na co pohlednete se zaujetím, hned se objeví ve vašich rukou a málokdy odcházíte s prázdnou. A když odmítnete dnes, zítra si pro to dojdete stejně. Ještě dnes vidíme trpyt mosazných talířů s tepanými vzory Orientu, pestře vlněné koberce z Kairuánu, i odjinud, haldy keramických amfór, džbánů a talířů i konvic, kožedělná mistrovská díla, sandály i roztomilé pantofličky, mezi tím pestré tuniky, upnuté voály žen a vlající džíbi kníratých mužů s červenými čapkami vyznavačů muslimského náboženství. A nad tím se snáší vůně jasmínu a ze změní hrdelních hlasů vytryskne přesvědčující gejzír obchodní výmluvnosti.

Příjemnou změnou v našem cyklistickém putování byl pěší výstup s bívákem na vrcholu skalnatého pohoří ZAGHUAN, který svou relativní výškou nad okolím poskytuje jedinečný rozhled. Na jeho úpatí se nachází Chrám vod. Odtud se čerpala voda visutým akvaduktem, jehož pozůstatky ještě budí obdiv, až do vzdáleného Kartágu. Naše vysokohorská činnost pokračovala v Itálii nočním výstupem na Etnu a v prostoru Matterhornu se pokusili o čtyřtisícovku Breithornu, které jsme se pro špatné počasí přiblížili. Bikovali jsme na Theodulském sedle (3200 m) a druhý den vystoupili po ledovci na Plateau Roso (3500 m). Potíže nám působilo rychlé získání výšky během 24 hodin (3500 m) bez předchozí aklimatizace.

Není možné na těchto stranách uvést všechny zkušenosti, poznatky a postřehy, předat rady a informace, které jsme přivezli ze šestitýdenní cesty. Pro ty zvědavější i zvědavější uvádím na závěr jména účastníků, kteří jim jistě neodmítnou pozvání na besedu či přednášku o cestě expedice TUNIS 1973:

Brno: Jiří Hájek,
Česká Lípa: MUDr. Otakar Cícha,
České Velenice: Jaroslav Vrba,
Jihlava: Jiří Říha.
Klatovy: František a Jiřina Vildovi.
Krnov: Stanislav Ondruch,
Liberec: Ing. Ladislav a Hilda Dostrašilovi, Václav Karpíšek, Jiří Kotland, Ing. Ctibor Podrábský.
Ostrava: Vít Tichý,
Pardubice: Otto a Alžběta Havníčkovi, Vlastimil Svoboda,
Přelouč: Pavel Culek,
Ústí nad Labem: Antonín Kůta, Helmut Waldstein.
Ing. LADISLAV DOŠTAŠIL

● STRUČNĚ ●

● Předsednictvo ČÚV SSM na svém zasedání dne 22. 10. 1974 projednalo hodnocení dosavadního vývoje na úseku pobytu v přírodě SSM a v této souvislosti vyslovilo Metodické radě pro pobyt v přírodě ČÚV SSM uznání za její dosavadní práci při dalším rozvoji SSM. Dále rozhodlo udělit Čestný odznak SSM ss. Allanu Gintelovi, Ing. Pavlu Kačkoví, Jaromíru Kinclovi, Ing. Janu Pletichovi, MUDr. Milouši Stárkovi a Josefu Tremlovi za jejich zásluhy o rozvoj masové tělesné výchovy v SSM. Předsednictvo ČÚV SSM zároveň udělilo Čestný diplom ČÚV SSM ss. MUDr. Janu Bruthansovi, Ing. Hildě Dostrašilové, Milanu Hošnovi, Vladimíru Jarkovskému, PhDr. Martinu Matějku, Milanu Mrugalovi, ing. Vítu Šetinovi, Zdeňkovi Thomovi za jejich dosavadní práci pro rozvoj SSM.

● 29. září 1974 byla jmenována nová Metodická rada pro pobyt v přírodě TVBK ČÚV SSM na funkční období 1974/75 ve složení Allan Gintel, MUDr. Milouši Stárkovi, MUDr. Jan Bruthans, Ing. Helena Hemelíková, Josef Treml, Petr Holec, Jaromír Kincil, Ing. Pavel Kafka, Ing. Jan Pleticha, Ing. František Rubeš, Ing. Hilda Dostrašilová, JUDr. Petr Šrámek a Zdeněk Thoma.

● V září se konala v Praze porada předsednictva Českého svazu turistů a zástupců Metodické rady pro pobyt v přírodě TVBK ČÚV SSM, na které byly projednány některé otázky další vzájemné spolupráce. Středem pozornosti byly akce chystané na počest Československé spartakiády 1975, na jejichž přípravě se obě organizace budou společně podílet.

● IV. ročník softballového turnaje ČÚV SSM se uskuteční ve dnech 23.–25. 5. 1975 pravděpodobně opět ve Zbirohu u Rokycan. Bližší po-

drobnosti o této akci budou zveřejněny v příštím čísle Metodických listů.

● Členové Instruktorského sboru pro pobyt v přírodě ČÚV SSM budou od 1. ledna 1975 využívat výhod TUS (Turistických služeb Českého svazu turistů).

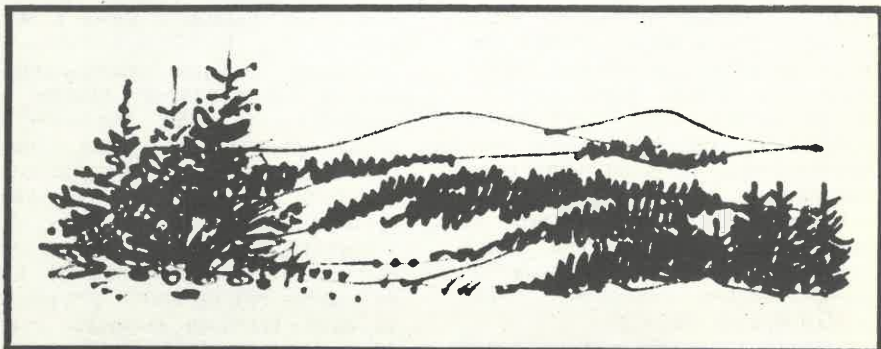
● ČÚV SSM chystá ve spolupráci s Instruktorským sborem pro pobyt v přírodě ČÚV SSM na rok 1975 další atraktivní mezinárodní akci do Norska. Účastníci budou převážně pobývat v horských oblastech a provozovat vysokohorskou turistiku.

● Od 1. ledna 1975 vstupuje v platnost Prozatímní tělovýchovně branná kvalifikace SSM.

● Pro zkvalitnění výuky na tábornických školách SSM byl ustaven u Rady tábornických škol MR Lektorský sbor, který bude sdružovat instruktory-specialisty vyčleněné pouze pro práci na tábornických školách.

JAK SE DO LESA VOLÁ...

V roce ochrany přírody nestačí jen varovat před devastací krajiny a apelovat na chatáře, aby házeli odpadky do odpadních jam. Zejména v tomto časopise, určeném instruktorům pobytu v přírodě, nemají všeobecné popularizační snahy místo. Instruktor musí mít hlubší znalosti, čerpané mnohdy z vědeckých pramenů. Abychom tomuto požadavku vyhověli, chceme vás seznámit s podstatnými částmi článku ing. Vladimíra Krečmera CSc. a ing. Vladimíra Peřiny CSc. z Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti. Domníváme se, že nejnovější informace a výsledky výzkumu pomohou prohloubit znalosti o místě, které patří zimním i letním táborníkům, vysokohorským turistům i vodákům — o lese.



S tlakem společnosti na přírodní zdroje a životní prostředí se zvyšují také její požadavky na mimoprodukční, celospolečensky prospěšné účinky lesů v krajině člověkem intenzivně využívané. V široké veřejnosti existuje výrazné povědomí o užitečných vlivech lesů (hydrologických, půdoochranných, klimatických, hygienických, fyziatrických, psychologických aj.) vedle jejich funkce produkční (produkce biomasy — dřeva). Další užitečné vlivy jsou spojovány s představami porostů, blízkých svou skladbou lesům přirozeným, jakých je však u nás velmi málo. Přes mnohaleté volání po listnatých a smíšených lesích a jemném, tzv. výběrném hospodářském způsobu máme podle solidních údajů více smrčin v nejmladším věkovém stupni než kdykoli dříve a nezaznamenáváme žádný les výběrný.

Pojetí lesa doposud vycházelo z principů produkce dřeva. Ostatní užitečné vlivy se pokládaly za samozřejmý vedlejší účinek. Ukazuje se však, že často bude zapotřebí cílevědomé ovlivňování a plánovitě utváření vedlejších účinků. K tomu nestačí dosavadní přístupy. Lesní hospodářství bude muset na značných rozlohách a specifickými prostředky plnit podvojnou úlohu: produkovat dřevo a formovat další užitečné účinky lesů. Předpokládá to nahradit v podstatě jednoúčelové hospodářství víceúčelovým **funkčně integrovaným lesním hospodářstvím**.

Pro ČR je to zvláště aktuální v horských polohách. Dnes už nejde jako dříve — pouze o regulaci odtoku srážkových vod a ochranu půdy proti erozi, ale též o ochranu a tvorbu vodních zdrojů pro zásobování vodou. Do roku 1990 bude třeba asi na 20 % plochy českých lesů zvýšenou měrou respektovat vodohospodářské poměry v povodích vodárenských nádrží a oblastech vodohospodářsky významných přirozených akumulací vody.

Horské lesy se rozkládají v rozmezí nadmořských výšek 700 až 1500 metrů v klimaticko-vegetačních stupních smrkobukovém, bukوسmrkovém, smrkovém a klečovém.

Hydrologickou, půdoochrannou a klimatickou účinnost lesů na ploše určitého povodí je možno pro získání vodohospodářských efektů ovlivňovat: změnou druhového složení lesních porostů, změnou podílu jednotlivých věkových tříd lesních porostů, změnou hustoty lesních porostů, způsobem obnovy lesních porostů.

První orientační studie byla v ČR uskutečněna pro oblast Orlických hor a podhůří, kde stav lesů vlivem větrných a sněhových kalamit akutně vyžadoval zásahy k zajištění dřevní produkce i ostatních užitečných účinků lesa, zejména hydrologických. Zájmová oblast (21 500 ha) byla rozdělena podle geomorfologických, klimatických, hydrologických, fytoecologických a vzrůstových poměrů na tři klimaticko-vegetační pásma. Cílem studie bylo získat první představy o takových opatřeních a hospodářském způsobu, který by zvýšil produktivnost lesního hospodářství, umožnil jeho racionalizaci a zlepšil úroveň užitečných hydrologických účinků.

První pásmo zahrnuje **nejvyšší partie hornaté části** (polohy nad 900 metrů) se zakrslými smrčinami a smrčinami na humusových podzolech. Dřevařská hlediska zde vlivem klimatických podmínek ustupují do pozadí, zatímco hydrologické a půdoochranné účinky nabývají významného postavení. Zásahy mají zlepšit celkový produkční stav porostů a zabezpečit optimální převod srážkových vod do půdy. Prodloužením života porostů z dosavadních 120 na 160 roků lze zvýšit v nejvyšším pásmu podíl dospělých smrčin odpovídajícího ekotypu a tím lépe využívat srážky z mlhy — roční zisk pak se odhaduje kolem 400 000 m³ vody z horizontálních srážek z mlhy.

Druhé pásmo představují **svahové partie hornaté části** (750 — 900 m) se smrkovými bučinami a bukovými smrčinami na horských hnědých půdách a podzolovaných půdách. Pro zlepšení stavu smrkových porostů — zejména jejich odolnosti proti větru, sněhu a námraze — se předpokládá pěstování porostů s řidším zápojem (zakmenění 0,8 až 0,7); zvýší se stabilita porostů. Zabráně destrukce smrčin i navrhované zvýšení podílu listnáčů — více buků — má význam

pro udržení infiltračních schopností lesních půd pásma. Vhodným založením obnovných holých sečí se nejen rozloží období tání sněhu a odtoky sněhových vod, ale získá se ročně navíc kole 230 000 m³ vody.

Třetí pásmo zahrnuje **vrchovinné podhůří** (450 — 750 m) s typy dubových a jedlových bučin na hnědých lesních půdách. Zde půjde o úpravu druhové skladby porostů, snížení zápoje (zvýšení stability zejména dospívajících smrčin) a vedení obnovných sečí holých v mýtných porostech. Kromě regulace odtokového režimu bystrin a jakosti vody je zásadně důležité budovat a udržovat síť lesních komunikací všech stupňů tak, aby nepřispívala neúměrně ke koncentraci srážkových vod a nestávala se místem rozvoje eroze a zdrojem znečištění vod.

Ve vodochranném smyslu se bude uplatňovat úprava druhové skladby smrčin zvýšením příměsi buku. Příznivě se projeví i vliv zvýšené stability porostů, omezení ploch smrčin rozvrácených větrem, sněhovými a námrazovými závěsy. Plný efekt opatření se začne projevovat za 50 — 60 let.

Dlouhá léta jsme se nechávali ukolébávat domněnkou, že optimální produkce dřeva zaručuje automaticky též další užitečné vlivy lesů. Ještě před začátkem dnešní pětiletky představovaly náklady veškerého čs. výzkumu ostatních užitečných funkcí lesů mimo produkce dřeva sotva jedno procento celkových nákladů na lesnickou výzkumnou tematiku (proti 10 a více procentům ve vyspělých zemích; v SSSR např. asi 20 %). Rychle narůstající tlak společenské potřeby se ukázal být nejlepším argumentem pro to, abychom se vedle podmínek produkce biomasy začali zajímat o důsledky existence i obhospodařování této biomasy pro krajinné prostředí.

-bz-

ZIMNÍ VYSOKOHORSKÁ TURISTIKA - PŘECHODY POHOŘÍ

Zimní přechody pohoří patří mezi nejnáročnější formy turistiky. Náročnost se projevuje ve všech složkách činnosti. Značné převýšení, strmá stoupání, příkré sjezdy, obtížné sněhové podmínky, proměnlivé počasí, noclehy v terénu, nesená zátěž — to je stručný výčet jedné strany rovnice, na jejíž druhé straně musí být rovnováha ve velmi dobré tělesné zdatnosti a odolnosti.

Fyzická síla člověka však proti silám přírody nic neznamena. Jedině promyšlená činnost provedená co nejdokonalejším způsobem může zdolat většinu překážek.

Zvládnutí techniky pohybu pěšky či na lyžích je v zimních podmínkách první zárukou bezpečnosti. Pohyb však musí být usměrňován i taktikou postupu vzhledem k vnějším podmínkám i našim vnitřním dispozicím.

Pohyb i pobyt ve vysokohorských podmínkách nám usnadní zvládnutí široké škály odborných znalostí a dovedností, které přímo podmiňují naši činnost v horách nebo ji doplňují. Jedná se především o přípravu a údržbu výstroje a výzbroje, přípravu dokumentace trasy, orientaci v horách, znalost zimních nebezpečí v horách, zásad stravování, první pomoci, bivakování atd. Znalosti nemohou být povrchní, neboť mnohdy neznalost může znamenat nebezpečí ohrožení života.

Hory můžeme procházet nebo přecházet. Ve druhém případě se vedle hlavního motivu — poznání, objevují i cíle obdobné sportovnímu zaměření. Překonat, zdolat, zvítězit. Ne tedy porazit soupeře, který vládne stejnými zbraněmi, ale, překonat přírodu, zdolat pohoří, zvítězit sám nad sebou. A soupeř, je-li vůbec možné ho takto nazvat, vystupuje vždy fair-play. Vedle překážek nabízí vždy i odměny.

Charakteristika podmínek

Za vysokohorské oblasti jsou považována horstva o výškách nad 1500 m. Nemůže to však být jediné hledisko. Vysokohorské podmínky jsou určovány celým souborem faktorů které charakterizují znaky geomorfologické, botanické, zoologické, klimatické a další. Ve zjednodušení můžeme označit za vysokohorskou oblast taková horstva, jejichž hřebenná část je obtížně dostupitelná pro značné převýšení, strmý výstup, častou exponovanost terénu a malý počet komunikací.

Oblast je zasažena objekty civilizace minimálně a převážně v okrajových částech. Vrcholové partie jsou nad hranicí lesa, otevřené klimatickým vlivům, holnaté.

Takovéto charakteristice u nás odpovídá masív Vysokých Tater, kte-

rý však je zařazován do skupiny velehor. Typickou oblastí jsou Západní (Liptovské) Tatry a Nízké Tatry. Je možno též uvažovat o Velké a Malé Fatře.

Všechny uvedené oblasti splňují více či méně podmínky kladené na vysokohorskou oblast. Projevuje se to pak především v zimním období, kdy klimatické a sněhové podmínky umocňují atmosféru vysokohorského prostředí.

Sněhová situace a charakter počasí jsou také hlavními faktory, které musíme mít na zřeteli při přípravě akce. Přechody je možno realizovat prakticky během celého zimního období. Pro krátký den, nestálost počasí a proměnlivou kvalitu sněhu není vhodné plánovat přechody pohoří na počátek zimního období. Nejvhodnější je druhá polovina března a duben.

Volba trasy — taktika postupu

Trasou přechodu je zpravidla hlavní hřeben. Nezáleží příliš na tom, kterou stranu pohoří zvolíme za výchozí místo k přechodu. Někdo volí taktiku tak, aby obtížná a komplikovaná místa měl za sebou raději v prvních dnech přechodu, jiný naopak zařadí nejobtížnější úseky do závěru celého přechodu.

Bývá zvykem, že si ponecháváme dominantní oblast až na závěr. Půjdeme-li například Západní Tatry, budeme směřovat od západu směrem k dominujícím Vysokým Tatrám. Nízké Tatry mají rozdílný charakter obou částí (východní i západní), které mají svoje vlastní dominanty. Budě tedy záležet spíše na výhodnější dopravě a dalších okolnostech, které ovlivní rozhodnutí z které strany začít. Podle zkušeností se zdá výhodnější postup od Západu k Východu vzhledem ke snazšímu nástupu na hřebennou partii.

V Západních i Nízkých Tatrách stejně jako ve Velké Fatře je možné dodržet čistou hřebennou trasu. Je to důležité z hlediska taktiky a bezpečnosti postupu. Traverzování vrcholů sice může ušetřit síly, není to však sportovní a navíc se vystavujeme v nebezpečí lavinových situací.

Z hlediska volby postupu je nutná znalost orientačních bodů, které jsou významné především v případě špatné viditelnosti v místech, kde se hřeben dělí na boční větve, a v místech s nebezpečnou expozicí terénu. V úvahu je též nutné vzít veškeré možné ústupové trasy a varianty, které bychom mohli využít v případě nouzové situace.

Celou trasu je nutno zdokonalovat do itineráře, který je nezbytnou pomůckou informující nás předem o situaci. Heslovitý popis trasy získaný z rekonoskačních vycházek, z prů-

vodcovské literatury, z informací od kamarádů, kteří již trasu absolvovali nám představí dokonale naši připravovanou cestu. Popis je nutno doplnit naším propočtem. S ohledem na zkušenosti z mnoha zimních přechodů je nutné počítat s tím, že pohyb na lyžích nám postup ve vysokohorském terénu příliš neurychlí. Je pohodlnější a bezpečnější, ale časově přibližně stejně náročný jako v letních měsících, kdy trasu absolvujeme pěšky. To proto, že výstupy jsou zejména při náročnějších sněhových podmínkách pomalejší, na sjezdech se mnoho nezíská pro nezbytnou opatrnost při sjíždění, při kterém nemůžeme většinou volit tu nejkratší trasu.

Jedině roviny nám mohou umožnit díky skluzu a dobré volbě lyží trochu rychlejší pohyb než které jsme schopni docílit chůzí. Itinerář zároveň doplní profil trasy, ve kterém se nám dostatečně ukáže členitost terénu s místy náročnými i tzv. odpočinkovými. Itinerář je nezbytnou pomůckou při úvahách o náročnosti trasy.

Existuje celá řada úseků, které není možno absolvovat na lyžích. I v případě některých sjezdů je lepší dát přednost chůzi s lyžemi v rukou než hazardnímu sjezdu. Podobně je tomu i u strmých výstupů, kde je možno šetřit sílu pro další úseky pohodlnějším výstupem ve stupích bez lyží. Někdy je nutné případná exponovaná místa zajistit. Včasná rozhodnutí a připravenost na každou situaci patří ke zdárnému absolvování taktického postupu.

Důležitou funkci mají zastávky nutné k úpravě výzbroje, k občerstvení a odpočinku. Jejich volba ve správný čas a na vhodném místě patří k nejobtížnějším fázím řízení postupu. Čas závisí na potřebě a dispozicích jednotlivců. Místo musí být bezpečné, pokud možno kryté před případnou nepohodou. Zastávku volíme pokud možno tehdy, když se nám podařilo dosáhnout hlavního nebo alespoň některého z postupných cílů.

Na závěr zkušenosti ověřená rada. Na cestu je třeba vyrážet časně ráno. Bývá dobrý sníh, klidnější počasí, máme časovou rezervu a zpravidla i dobrou celkovou náladu.

Volba výstroje a výzbroje

O vhodné výstroji a výzbroji pro zimní vysokohorské přechody je pojednáno v mnoha nejrozličnějších brožurách. Zde se omezíme jen na některé problémy specifické pro provádění přechodů v oblastech Nízkých Tater a Západních Tater.

Nejproblematictější je otázka volby druhu lyží. Zatímco pro běžné přechody středohorských oblastí je



jednoznačně výhodné použití běžec-
kých a poloběžeckých lyží, vysoko-
horský terén vyžaduje jinou výzbroj.

Nízké Tatry bývají přejížděny na
běžec-
kých lyžích, ale zkušenosti uka-
zují, že zejména pro západní část
jsou naprosto nevhodné. Rovinatých
a mírně svažitých úseků je poskrov-
nu, a tak je jejich uplatnění mini-
mální. Navíc značná zátěž neseného
materiálu způsobuje na úzkých ly-
žích větší boření, při kterém se ne-
efektivně ztrácí energie. Vhodnější
budou kratší poloběžecké lyže, které
se osvědčí hlavně ve východní části
Nízkých Tater. Významnou pomůc-
kou bude kombinované vázání, umož-
ňující při sjezdech připevnění paty.
Pro západní část je v každém pří-
padě nejvhodnější širší turistická ly-
že s využitím stoupacích pásů při
výstupech.

Použití této lyže má i další vý-
hodu v nutnosti použít pevnějších
lyžařských bot, které budou lépe
chránit nohy před provlnutím a
prochladnutím na rozdíl od jakékoli
běžec-
kové boty. I transport batohu na
zádech je o mnoho pohodlnější. Ne-
ztrácí se přitom nic na rychlosti
přesunu, který se při použití běžec-
kých lyží stejně nemůže urychlit, jak
jsme již výše uvedli. Vhodnou po-
můckou, kterou oceníme zvláště při

výstupech bez lyží, jsou malá stou-
pací železa zvaná nesmeky.

Západní Tatry jsou svým profilem
náročnější než Nízké Tatry nebo Vel-
ká Fatra. Je-li v Nízkých Tatrách
problémem použití běžec-
kových nebo
sjezdových lyží, posouvá se problém
v Západních Tatrách k otázce zda
použít vůbec lyží či nikoliv.

Souvislý přejezd hlavního hřebene
Západních Tater zatím nebyl nikde
popsán a s největší pravděpodobno-
stí nebyl ani uskutečněn. Nebylo by
to ani funkční. Až na nepatrné vý-
jimky zde neexistují dlouhé rovinné
hřebenové úseky. Sjezdy do sedel
nejsou bez nebezpečí. Značná část
hřebene je úzká, některé partie jsou
přímo lezeckého charakteru. Proto je
dávána přednost pěším přechodům.
Vyplatí se proto pouze případné vy-
užití mini-lyží, které nám usnadní
některé bezpečné sestupy. Čistý pře-
chod hlavního hřebene je tedy pře-
vážně chodeckou záležitostí. O to
více se zde uplatní bivačková výzbroj
včetně jednoduchého náčiní na bu-
dování sněhových bivačků a výzbroj
nezbytná pro zajištění některých ex-
ponovaných úseků v centrální části
pohoří — Roháčích. Bude to lano,
smyčky, karabiny, stoupací železa a
cepíny. Každý účastník přechodu by
měl zároveň vlastnit lavinovou šňůru.

Bezpečnost

Upozornění na možnosti různých
nebezpečných situací, které mohou
nastat v rámci zimních přechodů se
objevují v různých příručkách velmi
často. Zde chceme upozornit na spe-
cifičnost některých problémů oproti
typickým středohorským podmínkám.

Terén na trase v některých pří-
padech bývá velmi příkrý. I při
dobrém ovládnutí lyží je nutno takov-
é úseky absolvovat pěšky s lyžemi
na ramenou, zejména tehdy, je-li na-
víc všechno komplikováno obtížnými
sněhovými podmínkami.

Velmi často se dostáváme mezi
skaliska a kamenitá pole. Postup zde
pak je velmi náročný a vyžaduje
značné soustředění. Musíme počítat
i s tím, že kámen akumuluje teplo,
rozehřívá blízkou vrstvu sněhu, která
zledovatí nebo vytváří dutinu, což
může mít za následek proboreni,
ujetí vrstvy apod. Obdobná situace
může nastat i v místech, kde je za-
vátá kosodřevina. Snadné proboreni,
zapletení do větví a vůbec samotný
průstup kosodřevinovými poli značně
vysiluje. Pokud se do takovéto situa-
ce dostaneme, bývá to právě důsled-
kem špatné volby trasy.

Na jaře bývá v hřebenových ča-
stech poměrně značné množství od-

tátých míst. Při rychlé jízdě může snadno dojít k zadrhnutí a tím i k řadě nejrůznějších úrazů. Jiná nebezpečí se vyskytují ve východní části Nízkých Tater a v oblasti Velké Fatry poblíž Rokytova, kde se místy prostupuje starými polomy, a kde je nebezpečí zachycení za pahýly a kořeny vyvrácených stromů.

Nadmořská výška a otevřenost terénu umožňují silný vliv působení nepříznivého počasí, které v těchto podmínkách se mění velmi nečekaně a rychle. Úkryty se většinou hledají špatně, a mnohdy ani k dispozici nejsou. Naše vybavení by mělo být co nejkvalitnější a mělo by nás též nouzově chránit. Je nezbytně nutné, abychom ovládali techniku staveb nouzových úkrytů i strategii ústupových cest. Nejnebezpečnější situace nastávají právě při snížené viditelnosti, která bývá způsobena zatměním, mlhou, vánicí aj.

Orientace je pak snížena i pro nás jinak známém terénu. Můžeme sejít do nebezpečných míst lavinězních svahů, skal či převějí nad severními srázy. Právě v těchto situacích došlo k několika tragédiím mimo jiné i na přechodech Nízkých Tater a Velké Fatry.

Vůbec největším nebezpečím jsou laviny. Je bezpodmínečně nutné znát situace, za kterých toto zrádné nebezpečí hrozí. Při absolvování čistého hřebene bychom mu teoreticky neměli být vystaveni. Na některých úsecích je však nutno postupovat traverzem. Někdy je zase nutno ustoupit do dolin. K těmto postupům se však urychlujeme pouze v nejnějsších případech a pokud možno jen tehdy, když nehrozí lavinové nebezpečí.

Specifickým a nejčastěji vyskytujícím se nebezpečím v popisovaných oblastech jsou tedy vedle dalších běžných ohrožení charakteristických i pro středohory — exponovaný terén, zbloudění při snížené viditelnosti a lavinový posun sněhu.

Je nutné uvědomit si všechny souvislosti s výskytem možných nebezpečí, a to ne proto, aby člověk dostal strach, ale aby se uměl připravit, aby snáze rozpoznal situaci a našel řešení. A zároveň také proto, aby si uvědomil proč a za jakým účelem do hor přijíždí.

PAVEL TAJOVSKÝ

Foto Vladimír Šimek

NEDOROZUMĚNÍ

Velké části čtenářů Metodických listů je známo tábornické středisko Lipnice z osobního kontaktu. Nádherné prostředí, noví lidé, známí kamarádi, spousta krásných zážitků, ale mnohdy však také nedorozumění.

Bylo tomu tak v případě členů IS ČÚV SSM Aničky Jirsové, Petra Kafky, Honzy Bimky, kteří vynaložili spoustu sil pro uskutečnění „Prázdnin na objednávku“ a OV SSM Praha 4. kam přišli nabídnout svou pomoc.

Trojice připraví program, provede akci zajistí účastníky. OV SSM poskytne finanční dotaci. Slovo dalo slovo a zpožděný vlak příprav se rozjel.

Žádost o dotaci ve výši 1000,— Kčs předsednictvo OV SSM zamítlo. Seškrtnalo tuhle a tamtu položku, tuto snížilo a částka se ustálila na hodnotě 634,— Kčs — zvýší se účastnický poplatek na 500,— Kčs. O víc se OV SSM nestaral.

Trojka instruktorů však dojela i přes zpoždění a překážky včas do termínu 22. 6. 1974 a akce začala.

Probíhala.

Proběhla.

Chtěl někdo hodnocení akce? Ne.

Podstatné bylo vyúčtování a pak ještě pár vět ve zprávě pro předsednictvo: ... a dále se uskutečnila akce, která přesáhla rámec našeho obvodu. Jednalo se o akci, která byla v loňském roce experimentální a pořádal ji ČÚV SSM. Letos jsme akci převzali od ČÚV jak programově, tak i s doporučenými instruktory. Podařilo se nám zajistit nejlepší objekt, který je k dispozici, objekt ČÚV SSM oddělení TVB činnosti na Haškově Lipnici, kde je také velice bohaté vybavení pro všechny možné druhy sportu.

Oficiální konstatování.

A co se říká mezi pracovníky OV SSM?

„Tu akci nám byl čert dlužen. Jsou s tím jenom starosti.“

Nezáleží ani tak na řešení problémů jako na jejich objevování. A stalo se, že kdosi vyhmátl ono mlhavé pozadí — problém. Na obvodní akci nebyl ani jeden člen obvodu Prahy 4.

A to je vlastně opravdu velké nedorozumění.

Zdenka Mrlinová

DO TŘETICE — Ve dnech 18. — 25. srpna probíhal ve Vysokých Tatrách III. ročník dnes pomalu již tradičního „Týdnu vysokohorské turistiky“. Tato masová akce, která je organizována ve spolupráci SSM a ČTO, umožňuje mladým lidem, kteří mají rádi hory a přitom ještě nemají dosti zkušeností, poznat pod vedením zkušenějších instruktorů krásy, ale také i nebezpečí našich velehor a podívat se i mimo nejobvyklejší turistické cesty, dnes již pomalu přelidněné. Z pochopitelných ochranných důvodů je počet možných účastníků omezen a tak ze všech přihlášených mohlo být jako minulá léta vybráno jen 500. Na tábořišti v Tatranských Matliarech si každý mohl podle vyvěšených seznamů vybrat podle svých zájmů a fyzických možností ze čtyřceti tur. Při organizování bylo dbáno maximální bezpečnosti — na náročnější tury chodily skupinky pěti účastníků pod vedením jednoho instruktora, na méně náročné údolní tury až 30 účastníků s jedním instruktorem. Přesto došlo k jednomu vážnějšímu zranění, zaviněnému neopatrností při přechodu sněhového pole; to je varováním pro organizátory příštích ročníků. Je samozřejmé, že účastníci III. týdne VHT vzpomněli i na výročí SNP — vždyť celá akce probíhala v místě někdejších bojů a pomníků na mnoha místech připomínají události před 30. lety. Na symbolickém hřbitůvku pod Ostrvou položili účastníci TVHT věnce u památníku zahynulých členů 1. Čs. paradesantní brigády. Na turách si každý mohl alespoň trochu na vlastní kůži zkusit, v jak těžkých podmínkách tehdy ve slovenských horách povstalci žili a bojovali. Účastníci TVHT navštívili během akce na 40 tatranských vrcholů, hlavně ve východní části Tater a prošli všechny větší doliny a významnější sedla. Byl také v rámci „Národního výstupu“ uskutečněn výstup na Kriváň.

Na závěr týdne navštívil tábor předseda MNV Vysoké Tatry (všechny obce na území Vysokých Tater spadají pod společný MNV), který při besedě s účastníky vyjádřil podporu konání podobných akcí, cvšem upozorňoval na stále přehlížené nebezpečí hor a zdůraznil stále naléhavější nutnost dbát na ochranu přírody.

✱